47 ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2722 — ՇԱԲԱԹ — 1328 ՄՈՒՇԱՐԻԷ 25 — 1912 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 22 — 4 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUME-I-EFKIAR
54, Grand' Rue de la S. Porte, 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻՆ ԱՄԷՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊՈՒԼԻՍ ՊԱՊՊԸ ԱԼԻ ՀԱՍՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԵՑ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանկական Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԿԱՐԴ

منظومهٔ افكار ارمنيجه يومى غزته
صاحب امتياز اوحانس فريد
اداره خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿ.	ՎԵՑԱՄՍ.	ԵՑՄ.
Պոլսոյ համար	80 Ղ.	45	25 Ղ.
Դաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրշ., մէկէ աւելի դուելիք ծանուցմանց համար ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԹԱԼՈՑԱՅԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

1848Ի ԹԷՐԶԵԱՆ ԿԱԹ.—ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

ՀԱՅ ԿԱԹՈԼԻԿ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

ԴԱՍ ՄԸ ՀԱՅ ԿԱԹՈԼԻԿ ԿԵԱՆՔԷՆ.—ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՅՔԱՐԸ ՀԱՅ ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ.—ՀԱՄԱԶԳԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԻՐ ՆՊԱՏԱԿԸ.—ՀԱՍՈՒՆԵԱՆ ԵՒ ԹԷՐԶԵԱՆ

Հայ կաթոլիկ հասարակութեան ներկայ պայքարը հիացում կ'ազդէ մեզի։ Ազատական և յառաջդիմական շարժումն է որ կը տեսնենք մենք։ Թէրզեան և իր աբբանեակները շատ տխուր դեր մը է որ կը խաղան։ Կաթոլիկ հասարակութեան Վարչական ժողովը իր պաշտօնին բարձրութեան վրայ կ'երեւի։ Մխիթարեան երեւոյթ։

Հայ կաթոլիկ հասարակութիւնը այս պայքարը նոր չէ որ կը մղէ տակաւին։ Հայ վերածնունդի գործին մէջ ունեցան անոնք իրենց դերն ու բաժինը, իրենց կռիւները, իրենց խոչընդոտները։ Իրենց պատմութիւնը գեղեցիկ դասեր ունի, զորս կ'արժէ չի մոռնալ և օգտագործել։ Անոնց այդ գեղեցիկ ժեստերէն մէկը կ'ուզենք վեր առնել այս յօդուածով, ցոյց տալու համար թէ դէպքերը կը կրկնուին իրենց պատմութեան մէջ։

1848-ին Հայ կաթոլիկները ունէին Պատրիարք մը, Անտոն Հասունեան, որ Թէրզեան Կաթողիկոս Պատրիարքը կը յիշեցնէր։ Հայ կաթոլիկներու և նոյնիսկ հայ ազգին պատուհասն էր այդ մարդը, Հռոմի ձուլարանէն դարբնուած ու զրկուած։ Հրէշ մըն էր ան, առանց չափազանցելու, հրէշ մը՝ իր մեքենայութիւններով ու փառասիրութեամբ, գաղափարներով ու զգացումներով։ Պատմութիւնը, ողջմիտ պատմութիւնը, սեւ շրջանակով կը ներկայացնէ այդ մարդուն դէմքը։ Այնպիսի մէկն է ան, որ ազգ չունի, անոր ազգութիւնը պապական բրօքականի համայնքն է, աստուածը՝ իր փորն ու փառասիրութիւնն է, առաքինութիւնները՝ իր մոլութիւններն են։

Հասունեան զարմանալի կերպով կը նմանի Թէրզեանի։ Նման եղբերը այնքան ցայտուն ու շատ են, որ չէ կարելի չխոստովանիլ։ Երկուքն ալ բարեպաշտ երեւոյթով, ժողովրդասէրի տարազով կը մտնեն ասպարէզ։ Երկուքն ալ ծախսած գործիքներ են «Բրօքականտայի» ժողովին ու Պապին, սա՛ տարբերութեամբ որ Թէրզեան պարզ, միամիտ գործիք մըն է միայն, մինչդեռ Հասունեան իր էնթրիկներով իր քահանոյքին կը ծառայեցնէ նոյն իսկ Հռոմի «Բրօքականտայի» ժողովն ու Պապին կոնդակները։ Երկուքն ալ ժողովուրդին ազատական ու ողջամիտ տարրերէն արհամարհուած են, նոյնքան ատոփճանաղրկուած, բայց գիտեն կրօնի զէնքերով ու այլ մեքենայութիւններով ժողովուրդը պառակտել, ներքին կռիւներ յարուցանել, բանադրել ու կապել։

Հասունեան մասամբ, նոյնիսկ չափէն աւելի, կրցաւ յաղթանակել։ Ժամանակը դեռ հասուն չէր։ Խնդիր է, Հայ կաթոլիկ հասարակութիւնը այս անգամ ալ թոյլ պիտի տա՞յ որ ատոնք յաղթանակեն ու խրտնեն իր քթին։ Կաթոլիկ երիտասարդութիւնը գիտէ՞ իր պատմութիւնը, գիտէ՞ թէ իր նախորդ սերունդը ինչ ազատական պայքարներ է մղեր, գիտէ՞ թէ ինչո՞ւ է պարտուեր. ունի՞ այն պատրաստուած գիտակցութիւնը, որը նախորդ դասերու օգտագործումէն առաջ կուգայ։ Մենք կը հաւատանք այդ բոլորին, կը հաւատանք որ մեր Հայ Կաթոլիկ եղբայրները գիտեն և ունին այդ բոլորը։

Այս տեսակէտով կը մղուինք այս խորհրդածութիւններուն, և կ'ուզենք իրենց պատմութեան մէկ դրուագը յիշելով առիթ ընծայել նոր խորհրդածութեանց։ Կ'ուզենք մեւնոյն ատեն յայտնել թէ մեր աչքերը կը նային իրենց վրայ ու կը հետեւին իրենց ձեռնարկներուն, շարժումներուն, մեր սիրտն ու հոգին իրենց հետ է երբ ազատական շարժում մը, յառաջդիմական ժեստ մը կը փորձեն կամ կ'իրականացնեն։ Մենք կրօնական յեղին միտքեր չունինք, մեր տեսակէտը ազգային ընկերական տեսակէտն է միայն։ Կրօնը խղճի գործ է։ Այդ իրենց կը պատկանի. բայց մեր բոլոր հոգիովը կը բաղձանք որ կրօնական մոլեռանդ ու վաչկանդիլ կապերը քանդուին իրենց վզէն ու ոտքերէն, ու թոյլ տան որ քալեն համարձակ, քա՛ն անկաշկանդ մեղի հետ, ազգային կեանքի լայն գիտակցութեամբ, ազգային ընկերական միւնոյն զգացումներով ու իդէալներով, որովհետեւ մենք լաւ գիտենք որ իրենք ալ ՀԱԳ են իրենց արիւնով, միտով ու սոկորով, սրտով ու մտքով։

Իրենք և իրենց նախորդ սերունդի գլխաւոր տարրերը ցոյց տուած են արդէն մէկէ աւելի անգամներ- թէ իրենք ալ Հայ են, իրենք ալ ունին վերածնունդի, յառաջդիմութեան ընդհանուր, ազգային իդէալներ։ Իրենց երկնած գեղեցիկ ու պատուական ժէստերէն մէկն էր ՀԱՄԱԶԳԱԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ։

1848ին Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարաններու աշակերտներն էին այդ ընկերութեան հիմնադիրները։ Պետրոս Վ. Մինասեան, Մուրատեան վարժարանի այդ ուսուցիչը, ինքը կ'ըլլայ որ կը կազմակերպէ զայն, կը խմբագրէ անոր կանոնագիրը, ու չունչ կը պահէ այդ միութեան մէջ, չունչ մը որ զէթ այդ անգամ մոլեռանդ ու կրօնական չէր, ազգաքանդ ու մասնիչ չէր։ Այդ ընկերութեան նպատակը կ'ըլլայ ուսումնական վերակենդանութիւն մը տալ Ազգին, ուսում ծաւալել, մեր մի հայաբնակ գաւառի ու գիւղերու մէջ բանալ դպրոցներ- ուր չկան, երկրագործութիւնը ծաղկեցնել և ազգային հնութեանց թանգարան մը հաստատել։» Եւ այս բոլորը՝ առանց դաւանանքի խորութեան։ Բարձր նպատակ, վսեմ խտէալ։ Ընկերութեան անդամները չուտով կը բազմանան։ Հաշուակալ ամսավեր 10 զրուշին, կը մտնեն անոր մէջ նոյն իսկ աղքատիկ երիտասարդներ։ Հայ Լուսաւորչական երիտասարդներ կը նետուին առաջ, միւ թեան ձեռք կը կարկառեն։ Եւրոպական շունչը ստացող բոլոր երիտասարդութիւնը կ'ոգեւորուի. խանդ, աւիւն։ Դրամագլուխը կը սկսի մեծնալ, խոշորնալ, հիմնադիր անդամները կը խորհին կալուածներ գնելու սկսիլ։ Ահա մեքենայութիւնները կը սկսին։

Հասունեան և իր աբբանեակները մախանքով ուշանհանդստութեամբ կը դիտեն «Համազգեաց»ի կազմութիւնն ու քայլերը. իրենց ապագան պիտի զար խորտակել, այլեւս չպիտի կրնային կրօնական մոլեռանդութիւնը շահագործել, այլեւս չպիտի կրնային կրօնական վէճեր ու պայքարներ ստեղծել, և... իրենց քսակն ու փառասիրութիւնը պիտի տուժեն։ Սեւագլեսները, Բրիստոսի «բարեպաշտները», կ'սկսին գործել. կ'սկսին քարոզել թէ Համազգեաց Ընկերութիւնը «Հասմէական Սուրբ Սկզբեցիին դէմ է, որ կ'արդիւէ իւ սպառ յարիլ հերետիկոսներու հետ։» Կ'սպառնան որ արձակում ու թողութիւն չպիտի կրնան տալ, մինչեւ որ չկասին ու չհեռանան այդ միութենէն. Հոմ կը տեղեկագրեն և կը թեւատրեն որ օժանդակ հրահանգներ զրկուին։ Ի զուր Համազգեացի հիմնադիրներն ալ Հռոմ կը դիմեն. խնդրելով որ իրենց կանոնագիրը վաւերացուի։

Եւ ահա բարի առաւօտ մը Հասունեան կ'ստանայ խոստացուած կոնդակը, ստորագրուած Կարդինալ Տրանսոնիին ու Պառնաթօէն։ Հետաքրքրական են այդ կոնդակին մարերը, ինչպէս առհասարակ Հռոմէն ղրկուած բոլոր կոնդակներուն, շրջաբերականներուն կամ հրամանագրերուն յայտնած միտքերը։ Ահա մէկ քանի հատուածներ անոր թարգմանութենէն.

«Վերջի երեք տարուան ընթացքին թէ սրբազան Պապը և թէ սուրբ ժողովը Համազգեաց անունով Պոլիս կանգնուած և ուրիշ տեղեր ալ ուղղափառ Հայոց մէջ քանի մը փոփոխութիւնով վերաբերեալ ընկերութեան վրայօք զանազան ծանօթութիւններ ստին։ Հրամաքնիդ արթնուն հովուի մը պաշտօնը կատարելով՝ ձեզի յանձնուած հաւատացեալց առաջուց ծանուցիք այդպիսի ընկերութեան մը մօտակայ վտանգները, ոչ ալ զանց ըրիք իմացնելու միանգամայն սուրբ ժողովին։ Միանգամայն ընկերութեան գլխաւոր պաշտօնատարներէն քանի մը անդամներ՝ քանիցս Սրբազան Հօրը դիմեցին ու իրենց կանոնագրին օրինակը խնդարհութեամբ անոր ներկայացնելով վէճ եղած ընկերութեան վրայ օրէնութիւնը խնդրեցին։

«Սուրբ Ժողովը Համազգեաց ընկերութեան վերաբերեալ բաները ու մանաւանդ ինչպէս իրեն կանոնները, որչափ որ անոր մէջ փոփոխութիւններ ալ ուզեր են մացնել, և սակայն իրեն մէջ օրէ օր աւելի յայտնուած հոգին ճիշտ քննութեամբ մասնելով, պարտք դատուեցաւ իրեն ձեր արդէն յայտնած դատումին յարմարելը ու ներկայ թուղթովս վերոյիշեալ ընկերութեան վրայ իր տնաճութիւնը ցուցնելը։

«Ուստի սուրբ ժողովը յիշեալ ընկերութեան որ և իցէ եղանակաւ կողմ բռնելը ու անոր ուղղակի կամ անուղղակի օգնելը թէ՛ աշխարհական և թէ կրօնաւոր կղերին բացարձակ արգիլելէն զատ, ձեզ ալ կը վուիրացնէ, որպէս զի ձեր խնամքը յանձնուած հաւատացեալներուն այդպիսի ընկերութենէ մը եւ քաշուելնուն պարագիք, ու առ ալ ամէն փութով գործ դնելնուն բնաւ չերկբայիր, որովհետեւ համոզուած է որ մեծ մասը միամտութեամբ գրուած է անոր։

«... Զգոյշ կենալու է այն անձերէն, որ բոլորովին ուրիշ մտքի ծառայելով, ան մասերուն վրայօք պայմանադրութեանց զիշանիլ կը պահանջեն, որոնց վրայ եկեղեցին միշտ անդրդուելի կեցաւորովհետեւ ճշմարտութեան ու ստութեան մէջ միջնորդութիւն չկրնար ըլլալ։»

Հռոմի այս քանդիչ կոնդակը առիթի պէս կը պայթի Հայ Կաթոլիկ Հասարակութեան ծոցը։ Երիտասարդութիւնը կը բռնկի. բռունցքները կը սեղմուին, բայց անօգուտ։

«Համազգեաց ընկերութեան» հիմնադիրները բուռն կերպով կը բողոքեն Պապին այդ նոր ոտնձգութեան դէմ։ Միւս կողմէ ընկերութիւնը կը շարունակէ իր ընթացքը։ Հասունեան նոր ժեստ մըն ալ կ'ընէ. կը բողոքէ Բ. Դուռ։ Ազատականներ ու Համազգեացի կողմնակիցներ կը լսեն Հասունեանի այս նոր արարքը. իրենք ալ իրենց կարգին աղերսագիր կը պատրաստեն ու կը ներկայացնեն կայսեր։ Կը յիշեցնեն թէ կայսերական հրովարտակներով կառավարութիւնը յայտարարած է կրթութեան, կրօնի պաշտամունքի ազատութիւնը, և կը յայտնեն թէ իրենց նպատակը զուտ կրթական ու քաղաքակրթական է, համաձայն պետական ձգտումներուն։ Ասով կը բողոքեն նաեւ Հասունեանի ստոր արարքներուն դէմ և կը խնդրեն վաւերացնել իրենց ընկերութիւնը։ Կայսրը լաւ ընդունելութիւն կ'ընէ այդ աղերսագրին, ու կը յանձնէ Բ. դրան նկատառութեանը։ Բ. Դուռ կը հրաւիրուին Համազգեացի անդամներէն հինգ հոգի, Հասունեանի կողմէն ալ հինգ հոգի, ու կը դատեն։ Հասունեան ճարպիկ մեքենայութիւններով կը վիժեցնէ պետական այդ բարեկամութիւնն իսկ։ Եւ քիչ ժամանակէն Համազգեաց ընկերութիւնը կը քայքայուի ի մեծ ուրախութիւն Հասունեանի և Հռոմի։

Այսպէս պարտուեցան Հայ Կաթոլիկ տղատաղէր ու մաքանաղէր տարրերը, ազգային գիտակցութեան չարժումը այսպէս մարեցաւ ու քնացաւ բաւական երկար տարիներ։ Անկէ ետքը, ճիշտ է, Հայ կաթոլիկները ունեցան իրենց ազատական ներքին այլ շարժումները, որոնք ինքնին շնորհաւորելի ու նշանակալի են։ Բայց միշտ ունեցեր են սնոնք իրենց դէմ կաթոլիկ կղերին ազատոտ մեքենայութիւնները, նոյնը և ներկայիս։

Արդեօք այս անգամ պիտի կրնա՞ն յաղթանակել ողջամիտ տարրերը։ Այս հարցումն է որ կ'ուզենք մենք։ Հայ ազգային գիտակից շրջանակներու մէջ այդ հարցումն է որ կը շշնչէ շրթներու վրայ։ Պատասխանը Հայ Կաթոլիկները պիտի տան։ Այդ պատասխանը, գէթ այս անգամ, դրական ու քաջալերիչ կը թուի։ Արդէն բաւական յաջող ու յաղթական քայլեր առին իրենք և ատով եկան ցուցնել թէ կղերական սեւ էնթրիկներու դէմ պայքարելու համար բաւական ոյժ ու գիտակցութիւն ունին, բաւական կորով ու հաստատակամութիւն ունին։ Անշուշտ պիտի քալեն այդ ճամբով։ Իրենց նախորդ սերունդի տուած դասերն ու յիշատակները քիչ մը աւելի պիտի ոգեւորեն զիրենք։

Մենք հաւատքի չափ զօրաւոր յոյս ունինք թէ Հայ Կաթոլիկ հասարակութիւնը ուղիղ պիտի ընթանայ իր առջեւ գծուած չիսակ ճամբէն, առանց խոտորելու կամ շեղելու, որովհետեւ իր դրօշին վրայ գաղափարական բարձրութիւնը կայ գրոշմուած, որովհետեւ Յովսէփ Եիշմանեաններու (Մերենց), Յակոբ Տաւութեաններու, Լուսիգեաններու, Գաղզեաններու, Վարդանեաններու, Աղնաւորեաններու և ուրիշ շատերու գաղափարական պայքարն ունի իրեն իբրեւ հրիտակ։

Կը հետեւինք իրեն։

ՄԵՍՐՈՊ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Հեռագրական գործակալութիւնները քանի մը օր առաջ հեռաւեալը հաղորդեցին մամուլին.

Պոլիս, 23 դեկտ.— Հայ և Քիւրտ դաւառներու բարենորոգմանց ծրագիրը նման է Բ. Դրան կողմէ Մակեդոնական երեք «վիլայէթ»ներու համար առաջարկուած ծրագրին, որ հրապարակ ելաւ Միւթիկի ծրագրի յայտարարութեան նախօրեակին։ Մրագիրը պիտի գործադրուի Բաղէշի, Վանի, Տիգրանակերտի և Խարբերդի «վիլայէթ»ներուն մէջ մինչեւ որ կարգը հաստատուի այդ դաւառներուն մէջ։ Մրագիրը չորս վիլայէթներու մէջ, կայսրութեան բոլոր վարչական օրէնքներու գործադրութիւնը անխախտ կը պահէ։ Պիտի կազմուի մասնաւոր յանձնաղով մը, որ պիտի բաղկանայ մէկ ընդհ. քննիչէ և 6 անդամներէ որոնց երեքը իսլամ պիտի ըլլայ, երկուքը Հայ և մէկը՝ Բաղդէացի։

Յանձնաժողովին պիտի նախագահէ տեղական գործերու ծանօթ և Թուրքիոյ ծառայած օտար խորհրդական մը։ Բ. Դռան անուանուած ընդհ. քննիչը անփոխարինելի է։ Քննիչը պիտի գործէ Յանձնաժողովին որոշումներուն համաձայն եւ պիտի կենայ պաշտօնակ ընել պաշտօնեաները։

Քննիչը և Յանձնաժողովը քննական պատասխաններ պիտի կատարեն։ Յանձնաժողովը իրաւասութիւն պիտի ունենայ Հայ և Քիւրտ Հողային խնդիրը լուծելու, ոստիկանութիւնը և ժանտարմերիին բարեկարգելու, կուսակալութեանց հասոյթներու և հանրային օգտին վերաբերեալ խնդիրներու մասին կարգադրութիւններ ընելու։

Կուսակալութեանց մէջ յաւելուածական աուրքերը մասնաւոր պուտճէի մը համաձայն պիտի յատկացուին հանրային կրթութեան և երկրագործական նպատակներու։

Քննիչը հինգ տարի պայմանաժամով պիտի պաշտօնավարէ։

— Հայկական շրջանակներու մէջ այս ծրագիրը անբաւական կը նկատուի։

Արդարև հասկնալի է թէ Հայերը միայն դառն սկեպտիկութիւնով մըն է որ կ'ընդունին թուրք կառավարիչներու այս նոր ծրագիրը, որ կուգայ աւելնալ այն բոլոր միւս ծրագիրներուն, զորս տեսանք Սուլթան Մէճիտի 1856 ի Հաթթը Հիւմայունէն ի վեր։

Ինչպէս կրնար ուրիշ կերպ ըլլալ, երբ չորս տարուան սահմանադրական ռէժիմէ մը վերջ, կը տեսնենք այն հրէշային վիճակը որ կը շարունակուի Հայկական նահանգներու մէջ և որա շուրջ այնքան մանրամասնութիւններ կուտան, որքան հիշդ, նոյնքան վայրագ։

Մենք չենք սարսակուիր Թուրք պատական և զարգացած տարրերէն մէկ քանիներուն բարեացակամութեանը վրայ։ Անոնք գիտեն թէ մենք, հեռու Թուրքիոյ թշնամի ըլլալէ, իր հանգամանքներուն բարեկամներէն եղանք ներկայ տագնապի միջոցին, զոր կ'անցընէ ան և ուրիշ դուրս ելելը դժուար է իրեն համար։

Բայց ժամանակը չէ՞ յիշելու Կլատսթոնի խօսքը, «Ինչ որ պէտք է Հայաստանի համար, այդ օրինագիծերը չեն, այլ մարդիկ» որոնք «կամքը» և «ընդունակութիւնը» ունենան վերջ մը տալու այն տառապանքներուն, հարստահարութեանց, ոճիրներուն որոնց զոհ կ'երթան Հայերը,

Պոլսէն հասած երկրորդ հեռագիր մը մեզի կը ծանուցանէ թէ, Սրբազրին գործոց Նախարարութեան յանձնաժողովը ըստ կզբունքով ընդունուած է նախկին պատրիարքին առաջարկութիւնը, այն է 1895ի բարենորոգմանց ծրագրին գործադրութիւնը։ Շատ լաւ։ Բայց ո՞վ այս խոստումները իրականութիւն պիտի դարձնէ։ Եւ սակայն Հայաստանի համար բաւական էր ընել այն՝ ինչ որ որոշուեցաւ վերջերս Լիբանանի համար։

ԺԱՆ ԼՈՆԿԷ

ՄԱՐԴԸ ԿԱՊԻԿԷՆ ԶԷ ՍԵՐԱԾ

Այս տարի Նոպէլեան-մրցանակի արժանացած ֆրանսական համալսարանական Օ.Բռեէլ Ամերիկեան թերթի մը հետեւեալը յայտարարած է.

—Երկար տարիներէ ի վեր շատ մարդիկ, տարիներ ու ուրիշներ կը կարծէին թէ մարդը կապիկէն ծագում առած է, կապիկներու սերունդին յաջորդող մէկ կատարելագործուած կենդանական տեսակ մըն է։ Բայց գիտութեան տուած վերջին փաստերը կը հերքեն Տարվինի տեսութիւնը. բնախօսական և մարդաբանական գիտութիւնները տարբեր արդիւնքի կը բերեն մեզի. երկու տեսակներ իրարու հետ բաղդատելու համար նոր մեթոտ մը կայ, այն է, մէկուն մկանունքային հիւսուածքները, գեղձերը միւսին մէջ կը փոխադրեն անոնց նմանութիւնները գտնելու համար։ Կապիկին անդամալնունական զանազան մասերը վիրաբուժական գործողութեամբ մը փոխադրելով մարդուն մէջ կը տեսնենք որ անոնք այնքան կը յարմարին մարդուն, որքան աւելի ստորին կենդանիներէն ոչխարի, շունի կամ կովու մը մասերը։ Արդ բացարձակապէս անկարելի է որ մարդուն նախահայրը կապիկը եղած ըլլայ»։

Կայսրանապետը և իր երկրորդը միասին կը խօսակցէին, սպասելով անոնց խումբը շարժման մէջ դնելու վայրկեանին։

Արքայական հրեանին, կ'ըսէր մէկը։ Մեկի պէս միեւնոյն կառախումբը պիտի բռնեն՝ ասկէց երեք կայսրան անդին երթալու համար։

— Այո՛, այո՛, գիտեմ։ Սա բարձրահասակ գեղեցիկ մարդը, որ քիչ առաջ անցաւ՝ հրամատար Մօրտանթն է։ Շիք տիպար, բանակին լաւագոյն սուրերէն մին։

Անշարժ, աչքերը կիսափակ, Արթիրը կը լսէր մէն մի բառ, իր սիրոյր կուրծքին մէջ արտաքերով դարբնոցի մուրճի մը պէս։

Մօտեցող կառախումբին խուլ թաւալումը կը լսուի, գետինը կը թնդայ իր ծանրութեան տակ, եւ երբ ծոնը մեքենան կը տեսնուի այլեւս, մինչ կանգնին, կայսրանին մուտքի դրան առջեւ, բուռնդակ արագութեամբ խոյացող օթօմոպիլ մը կանգ կ'առնէ վերջին չնչասպասութեամբ մը։ Դուռը կը բացուի, երեք հոգի վար կ'իջնեն, կը խոյանան դէպ ի կիրճեն, կղերական մը, երկար պատմուճանով, սպիտակամօրուս, կակուղ թաղիքէ խոշոր գլխարկով, պարոն մը՝ ճամբորդի զգեստով, և գեղանի ու վայելչագեղատեսակամարդ կին մը։ Արթիրը առաջին երեսի ունեցաւ, քարափին կողմէ, առաջինէն աւելի բուռն։ Աւելի խիտ ամպեր կը լեցնեն սրտը, անկարգութիւն, շփոթ, խաւար իրենց գագաթնակէտին կը հասնին։

Բ.

ՓԱԽՈՒՍՏԸ

Հոս այլեւս բառին խուլին մթութիւնը չէր, լոյսին բացարձակ անէացումն էր։ Այս շարժուն և ծծմբաւոր հոտերով ծանրաբեռնուած խաւարը դժոխային բան մը ուներ։ Վակոններէն խոյս տալով, դուրս ելելով չես դիտեր ուրկէց, կիներ գոհալիժեցան կուրաբար տագնապին մէջտեղ։ Ոգը կը լեցնեն իրենց սուր ճիչերով։ Այս ամէնը հարիւր քանի մը երկվայրկեան տեւած էր։

Անշարժ և ուշադիր թոհուբոհին մէջ Արթիրը կ'ապասէր։ Իր բոլորտիքը զիրար կը հրէին, կը պոռային, կը հայհոյէին սոսկալիօրէն։ Ինքն ալ ուրիշներուն պէս կոկորդէն բռնուած էր այրուցքի զգայնութեամբ, ծծումբի և վառօդի հոտով մը որ քիչ մնաց պիտի ըմպեցնէր զինքը։ Բայց ինք փաստեր ունէր կռուելու համար այս տկարութեան դէմ. տարտաղարէն կը զգար թէ այս չփոթութիւնը աղատումի ճամբան էր։

(Շարունակելի)

ԿԻ ԹՈՐՆ (5)

ՄԱՀՈՒՉԱՓ ՄԵՆԱՄԱՐՏ

Բ 50 կրակոտ նայուածքով մը խորաղննեց չրջակայքը և սիրտը ներսիդին ծանրացաւ։ Ոչինչ։ Ո՛չ մէկ նշան օգնութեան, ոչ մէկ հարաւոր ազատարար կ'երեւնար։ Թմրած դէմքով բեռնակիր մը միայն կեցած էր մուտքին մօտ։ Երկու կաթնավաճառ տղաք, ծայլակներու մէջէն առնելով կաթնամաններ դանոնք ճամբու վրայ փոխադրելու համար, հարիւ զլուխներն դարձուցին ակնարկ մը նետեցին չղթայակներուն եղկելի բաժնին։ Մարշմուրի երիտասարդն վրայ ասիկա ա՛նքան սովորական տեսարան մըն էր որ նոյն իսկ ագարակի ազաքը անգամ չանդրդուզուէ դադրած էր։

Բիրտ հրաման մը ծայր առաւ, ու բոլոր կալանաւորները սկսան քալել դէպի կիշէն՝ ուր բանտապետը, թուղթի մը ձեռքը, կարգաց անուանացարքը այդ մարդոց, մինչ երկաթուղիի պաշտօնեան իր տոմարին վրայ կ'արձանագրէր յայտարրուած դիրերն ու թիւերը, և մինչ վերջին չանցապարտին ետեւը կեցած ուրիշ բանտապան մը աչքը շարքին վրայ մնած էր։ Այս գործը լմնալէն վերջ համախմբեցին զանոնք քարափին դրան մօտ, ուրկից դուրս պիտի ելլէին իրենց վերապահուած վագոնին մէջ տեղ բռնելու համար, սովորական ճամբորդներուն մէջտեղը մնալէն վերջ, որպէսզի անկարդութիւն և չփոթութիւն տեղի չունենայ։

Արդէն ժամը տասը քառորդ անցած էր։ Քանի մը վայրկենէն կառախումբը հոն պիտի ըլլայ, և մեծաւոր փոքր կայարանին մէջ մարդ չկար, ա՛չ բարեկամ ա՛չ օտար, որուն մէջ կարելի ըլլար փերկին մը յուսալ։ Օգնութիւնը ո՞ւրկից պիտի գար, կը հարցնէր ինքնիրեն անձկութեամբ։ Բայց ամէն բանէ առաջ պատուիրուած էր իրեն կրաւորական և անընդգած մնալ, ջանաց համակերպիլ այս հրահանգին, և պահել հետեւարար յոյսի հետք մը։ բայց այս յոյսը կր հոեէր ինչպէս ջուրը խողովակի մը մէջէն...

Մուլ չշուկ մը կը լսուի հեռուն, մէն մի երկվայրկեան աւելի որոշ կ'ըլլայ, գետինը կը դղրդի, դեռ կառախումբը չէ որ կը մօտենայ, զինուորներու խումբ մը է որ կը քալէ, ընդհանուր անոնց ծանր, ներդաշնակ քայլը անկարելի է չճանչնալ, յետոյ զէնքերուն ճարճատիւնը կը խառնուի քայլերու չչուկին։ Կորովի ձայն մը կը լսուի։

— Հանգի՛ստ։

Յետոյ կուգայ դնացքի հրաման մը և զինուորները խաքի համազգեստով սպասման սրահը կը մտնեն, կ'անցնին անկեց, կարգով կը կենան հրապարակին վրայ։ Անոնցմէ երեսունը անցած էին. իրենց եռեւէն երիտասարդ ենթասպայ մը՝ սուրը թեւին տակ, երբ ուրիշ ջոկատ մը երեւցաւ, առաջինին պէս անցնելով ներդաշնակ, դեղեցիկ դնացքով, և ահա երկու մէթր հազիւ հեռու այնտեղէն ուր, Արթիրը Հիւսկ կանգուն կը մնայ, ուրիշ յանցապարտի մը հետ չղթայուած, և անուանարկիչ համազգեստով ծածկուած, կ'երեւի հրամատարը, դեղեցիկ դէմք մը բայց և մարտական — ա՛հ, ո՛րքան լաւ կը ճանչնայ զայն։

Նոյն ինքն ձիմ Մօրտանթն է, իր նախկին դպրոցական ընկերը, ան որ տարի մը առաջ իր ֆենկալը պիտի ըլլար, երբ անուր, անբացատրելի ոգեւոր մը խոյացաւ իր վրայ։

Մօրտանթ կալանաւորներու վրայ կ'արձակէ տրպ, անբռնելի նայուածք մը, կ'անցնի չնտակ և անմպիտ, կը հասնի հրապարակը։

Կայսրանապետը և իր երկրորդը միասին կը խօսակցէին, սպասելով անոնց խումբը շարժման մէջ դնելու վայրկեանին։

Արքայական հրեանին, կ'ըսէր մէկը։ Մեկի պէս միեւնոյն կառախումբը պիտի բռնեն՝ ասկէց երեք կայսրան անդին երթալու համար։

— Այո՛, այո՛, գիտեմ։ Սա բարձրահասակ գեղեցիկ մարդը, որ քիչ առաջ անցաւ՝ հրամատար Մօրտանթն է։ Շիք տիպար, բանակին լաւագոյն սուրերէն մին։

Անշարժ, աչքերը կիսափակ, Արթիրը կը լսէր մէն մի բառ, իր սիրոյր կուրծքին մէջ արտաքերով դարբնոցի մուրճի մը պէս։

Մօտեցող կառախումբին խուլ թաւալումը կը լսուի, գետինը կը թնդայ իր ծանրութեան տակ, եւ երբ ծոնը մեքենան կը տեսնուի այլեւս, մինչ կանգնին, կայսրանին մուտքի դրան առջեւ, բուռնդակ արագութեամբ խոյացող օթօմոպիլ մը կանգ կ'առնէ վերջին չնչասպասութեամբ մը։ Դուռը կը բացուի, երեք հոգի վար կ'իջնեն, կը խոյանան դէպ ի կիրճեն, կղերական մը, երկար պատմուճանով, սպիտակամօրուս, կակուղ թաղիքէ խոշոր գլխարկով, պարոն մը՝ ճամբորդի զգեստով, և գեղանի ու վայելչագեղատեսակամարդ կին մը։ Արթիրը առաջին երեսի ունեցաւ, քարափին կողմէ, առաջինէն աւելի բուռն։ Աւելի խիտ ամպեր կը լեցնեն սրտը, անկարգութիւն, շփոթ, խաւար իրենց գագաթնակէտին կը հասնին։

Բ.

ՓԱԽՈՒՍՏԸ

Հոս այլեւս բառին խուլին մթութիւնը չէր, լոյսին բացարձակ անէացումն էր։ Այս շարժուն և ծծմբաւոր հոտերով ծանրաբեռնուած խաւարը դժոխային բան մը ուներ։ Վակոններէն խոյս տալով, դուրս ելելով չես դիտեր ուրկէց, կիներ գոհալիժեցան կուրաբար տագնապին մէջտեղ։ Ոգը կը լեցնեն իրենց սուր ճիչերով։ Այս ամէնը հարիւր քանի մը երկվայրկեան տեւած էր։

Անշարժ և ուշադիր թոհուբոհին մէջ Արթիրը կ'ապասէր։ Իր բոլորտիքը զիրար կը հրէին, կը պոռային, կը հայհոյէին սոսկալիօրէն։ Ինքն ալ ուրիշներուն պէս կոկորդէն բռնուած էր այրուցքի զգայնութեամբ, ծծումբի և վառօդի հոտով մը որ քիչ մնաց պիտի ըմպեցնէր զինքը։ Բայց ինք փաստեր ունէր կռուելու համար այս տկարութեան դէմ. տարտաղարէն կը զգար թէ այս չփոթութիւնը ազատումի ճամբան էր։

(Շարունակելի)

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՄԲՈՂՋ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԵՐԷԿԻ ՆԻՐՈՊԱԿԱՆ ԹՂԹԱԿՐԷՆ)

ԼՈՆՏՈՆ, 3 ԴԵԿՏ.

Իրենց դիւանագիտութեան լաւագոյն աւանդութիւններուն հաւատարիմ, Թուրքերը այսօրուան նիստը ձախողեցին անբաղդատելի վարպետութեամբ մը։

Եւ հոս իրարու կը հարցնեն թէ որո՞ւ վրայ պէտք է աւելի զարմանալ, Պալքանեան Տէրութիւնց առաջարկած պայմաններուն կտրուկ կերպով պատասխանելէ խուսափելու համար, Թուրքիոյ ամենաճարտար վարպետութեան վրայ, թէ դաշնակիցներուն դրեթէ հրեշտակային համբերութեան վրայ։

Նիստը բացուեցաւ ժամը 4ին, նախագահութեամբ Մ. Տանէֆի։

Վերջին նիստին արձանագրութեան ընթերցումէն վերջ, Մ. Տանէֆ ըսաւ.

— Վերջին նիստին, Օսմ. Պ. Պ. պատուիրակները մեզի յայտարարեցին թէ իրենց կառավարութենէն նոր հրահանգ պիտի խնդրեն, իբրեւ պատասխան մեր փափաքին, որով կը յայտարարէինք թէ պէտք է որ օսմ. պատուիրակները Ժողովին բերեն որոշ պատասխան մը մեր ըրած պայմաններուն դէմ, և մեզի հաղորդեն թէ Բ. Դուռը ի՞նչ հողային զիջումներու կը հաւանի։

«Կը խնդրեմ որ Վեհ. Բէյրիա փաշա մեզի իմացնէ թէ այդ նոր հրահանգները ընդունած է։

Բէյրիա փաշա.— Հրահանգ ընդունեցինք, բայց չյաջողեցանք ամբողջովին լուծել անոնց ծածկագրութեան իմաստը։ Հեռագիրները շատ դէշ վիճակի մէջ հասած են մեզի, մեծ մասամբ անլուծելի։

«Այսու հանդերձ կրցանք ըմբռնել օսմ. կառավարութեան տիրող դաղափարը, որ է՝ առաջարկել դաշնակից պատուիրակներուն, Մեծ Տէրութեանց հետ քանակցիլ Եւրոպական խնդիրներուն վրայ, այսինքն՝ այն խնդիրներուն որոնց չհակիրճ են այդ Տէրութիւններ, զոր օրինակ Այվանիոյ սահմանները, Նովիպազարի խնդիրը, եւն.։

«Կան ուրիշ խնդիրներ, որոնց մասին ուղղակի կրնանք բանակցիլ, զոր օրինակ, Էփրէնի կուսակալութեան սահմանագիծին խնդիրը։ Սակայն այնպիսի խնդիր մըն է զոր կրնանք լուծել Պուլկարիոյ հետ և որուն հետ ոչ և է տարբերութիւն չունի Եւրոպա։

«Ուրեմն կ՚առաջարկենք մեզի մեր կառավարութեան այս գաղափարը։ Կ՚առաջարկենք, որովհետեւ մենք ոգեւորուած ենք խաղաղասիրութեան մեծ ոգիով մը, և որովհետեւ այս կերպով կրնանք համաձայնութեան մը հասնիլ և արդիւնքի մը յանգիլ։

Մ. Տանէֆ.— Ժողովին աշխատութեանց մասին մեր գծած ծրագրին համաձայն, որոշուած էր երկուսանք որ ամէն խնդիր, ամէն պայման կամ ամէն առաջարկութիւն պէտք էր գրաւոր ներկայացուցէք։ Ուրեմն կը խնդրենք որ ձեր ցիչ առաջ բացած գրաւոր հաղորդէք մեզի։

Օսման Նիզամի փաշա.— Որովհետեւ չյաջողեցանք մեր ընդունած հեռագիրներուն ինչ ինչ հատուածները լուծել և որովհետեւ Կ. Պոլսէն լուսաբանութիւններ պիտի խնդրենք, կ՚նանք սակայն միաբանութիւնը սկսիլ, որպէսզի ժամանակ չկորսնցնենք, որովհետեւ օսմ. պատուիրակութիւնը կը փոփաքի շուտ գալել։

«Ուրեմն կրնանք սկսիլ, եթէ կը հաճիք, վիճաբանելով երկրորդական հարցերու վրայ, ինչպէս կ՚ըլլայ ուրիշ ժողովներու մէջ։

Մ. Վէսթիլ լիպոր.— Հոս եկած ենք վիճաբանելու համար մեզի հետ հաշտութեան պայմաններու վրայ, մենք եկած չենք տէրութեանց հետ վիճաբանելու։ Ձեր մեզի թելադրած նոր գաղափարը նպատակ ունի խեղաթիւրել բոլորովին ժողովին աշխատութիւնները։ Մենք ձեզի պայմաններ դրինք, պահանջեցինք որ անոնց պատասխանէք հողային զիջումներ բերելով մեզի։ Ձեր ընթացքով բանակցութիւնները վերջին ծայր պիտի դժուարանան։

Մ. Վոյսովիչ Գարատաղեան լիպոր.— Քանի որ Թուրք պատուիրակները կ՚ըսեն թէ չեն յաջողած իրենց կառավարութեան հեռագիրները քակել, և խնդրոյն ծանրութիւնը նկատի առնելով, հարկ է որ այդ հեռագիրներուն կրկնումը խնդրեն, և ամբողջական առաջարկներ ներկայացնեն մեզի, ոչ թէ կցկտուր առաջարկներ։ Խնդիրները Մեծ Տէրութեանց ենթարկելու առաջարկութիւնը արդի Ժողովը լուծել կը նշանակէ։

Մ. Տանէֆ։— Կը խնդրենք որ ձեր նոր առաջարկութիւնները հետեւեալ կերպով բանաձեւէք։

«Առնելով մեր պայմանները զոր մի առ մի առաջարկեցինք ձեզի, ցոյց տուէք դանոնք, զոր կը փափաքիք Մեծ Տէրութեանց ենթարկել, բայց անմիջապէս աւելցնելով թէ ի՞նչ լուծում կ՚առաջարկէք ա՛յն պարագային, երբ դաշնակիցները մերժեն այդ խնդիրները Տէրութեանց առջև հանելու առաջարկութիւնը։

Կը խնդրենք որ այս ամէնը քանաձեւէք գրաւոր կերպով կամ անմիջապէս կամ յառաջիկայ նիստին, զոր կ՚առաջարկեմ որոշել վաղը առաւօտ ժամը 11ին։

Նիստը ուժգնօրէն դադրեցաւ քանի մը վայրկեանի համար։

Դաշնակից պատուիրակները իրարու հետ կը խորհրդակցին և կը հաւաքին ամբողջովին Մ. Տանէֆի առաջարկութիւններուն, բայց կարծիք կը յայտնեն որ, եթէ հարկ է, նիստը չորեքշաբթի տեղի ունենայ։

Մ. Տանէֆ վաղը Գշ. առաջարկած էր. բայց յայտնի ըլլալով որ տարեզլուխը օրինական կամ կրօնական օր մը չէ Անգլիոյ մէջ, որոշուեցաւ դուսարել Դշ. կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, որպէսզի Թուրքերը ալ հարկ եղած ժամանակը ունենան Կ. Պոլսէն իրենց անլուծելի հեռագիրներուն կրկնութիւնը ստանալու։

Երբ նիստը վերսկսաւ, Բէյրիա փաշա խմացուց թէ անկարելի է անմիջապէս որ առաջարկութիւններ խմբագրել, թէ հարկ է Կ. Պոլսոյ խորհուրդը հարցնել և համաձայնեցան յառաջիկայ դուսարում մը կատարել Դշ. ժամը 3ին։

Նիստը վերջացաւ ժամը 5.5ին։ Ահա ինչ որ տեղի ունեցաւ պաշտօնապէս։

Սակայն ահա՛ ինչ որ տեղի ունեցաւ մտերմաբար, նիստէն առաջ Բէյրիա փաշայի և Մ. Տանէֆի միջև։

Թուրք առաջին լիպազօրը կէս օրին գնաց Պուլկար առաջին լիպազօրին մօտ։ Բէյրիա փաշա կ՚երթար ըսել Մ. Տանէֆի թէ իր կառավարութենէն հրահանգ ստացած էր դաշնակիցներուն առաջարկել վիճելի խնդիրները յանձնել Տէրութեանց, ինչպէս կը հասկցնէր նաեւ Կ. Պոլսէն Բիթէրի հեռագիրը, զոր երէկ գիշեր ձեզի հաղորդեցի։

Մ. Տանէֆ պատասխանեց անոր։

— Ո՞ր խնդիրները։

Բէյրիա փաշա.— Զոր օրինակ, Այվանիոյ, Նովի պազարի, կղզիներու խնդիրները, եւայլն։

Մ. Տանէֆ.— Հապա Մակեդոնիա՝։

Բէյրիա փաշա խուսափողական պատասխան կ՚ուտայ։ Մենց որ, կ՚ըսէ, այս խնդրոյն վրայ լռելեայն համաձայնութիւն կայ։

Մ. Տանէֆ.— Այդպիսի առաջարկութիւն մը չի կրնար ընդունուիլ, եթէ չը ճշդէք թէ որո՞նք են այն խնդիրները զոր կ՚ուզէք Տէրութեանց յանձնել։ Դալով Նովի պազարի խնդրոյն, զոր օրինակ այդ մասին մէկ տէրութիւն չայ միայն չանգրգռուող, և ոչ ուրիշներ։

«Դուք այս կերպով ամբողջ կացութիւնը կը կնճռոտէք։ 1. Նոյնինքն տէրութեանց մերժումով։ 2. Դաշնակից Տէրութիւնք կը դժկամակին խնդիրները երրորդներու յանձնել, մինչ իրենք Լոնտոն եկած են խնդիրները անձամբ կարգադրելու համար։

Ցայսմի է թէ Բէյրիա փաշա, Մ. Տանէֆի քով եկած էր, հասկնալու համար թէ միւս խնդիրները տէրութեանց յանձնելու առաջարկութիւնը խղճմտառջ պիտի բերէ՞ր արդեօք, և Մ. Տանէֆի կարծիքը առնելէ վերջ միայն Թուրք պատուիրակները, չուզելով բացէ ի բաց մերժում մը առջ բերել, անլուծելի հեռագիրներու խնդիրը յարուցին։

Իրկոնան դէմ այցելեցի զանազան պատուիրակներու։

Թուրք շրջանակներու մէջ, ուր կը կարծուէր երէկ իրիկուն առնուած ըլլայ Մակեդոնիոյ խնդրոյն մասնակալը արտօնող հրամանները, ամէն ոք զարմացաւ եկած նոր հրահանգին վրայ։

Դաշնակիցներու շրջանակներուն մէջ ըսին ինծի։

— Կարելի է որ Բեամիլ փաշայի կառավարութիւնը կ՚ուզէ հողային զիջումներ ընել, բայց չի համարձակիր ժեսն Թուրքերուն դայրացկոտ մասքին պատճառաւ։ Կարելի է որ, հետեւեալ Թուրք կառավարութիւնը, չկրնալով ուղղակի հողային զիջումներ ընել դաշնակիցներուն կ՚ուզէ Մեծ Տէրութեանց ճշդումին տակ ըրած ըլլալ։

— Պիտի ընդունի՞ք անոնց միջնորդութիւնը։

— Ինչպէս կրնանք ընդունիլ։ Հոս եկանք մենք Թուրքերուն հետ բանակցելու. կ՚ուզենք անոնց հետ բանակցիլ։

— Ինչո՞ւ այսօր կէսօրէ վերջ կորուկ կերպով չրոքք անոնց։ Ինչո՞ւ չմերժեցիք ամէն դիմում տէրութեանց։

— Որովհետեւ մեզի ըսին թէ իրենց հեռագիրներուն մէկ մասը անլուծելի էր, և թէ այդ մասը կրնար վերաբերել Մակեդոնիոյ կամ կայսրութեան ուրիշ մասերուն յանձնումին։ Հարկ եղաւ ընդունիլ իրենց ըսածները և հարկ եղած ժամանակը տալ, ստանալու համար ինչ որ իրենք կ՚անուանեն աւելի որոշ հեռագիրներ։

∴ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԺՈՂՈՎԷՆ ԱՌԱՋ

Վաղը աւելի զիջող պիտի ըլլանք, կ՚ըսէր ինծի Բէյրիա փաշա այս իրիկուն, իրեն հետ ունեցած տեսակցութենէս միջոցին։

Կասկած չկայ որ վաղը, կէսօրէ։ վերջի նիստին մէջ Թուրք պատուիրակները նոր առաջարկներ պիտի բերեն և կամ իրենց երէկուան պայմանները պիտի փոխեն։

Այսօր Նախարարաց Խորհուրդը նիստ գումարած էր Պոլիս, իրիկունը ուշ ատեն, Բէյրիա փաշա տակաւին Ժողովին արդիւնքէն տեղեակ չէր։

Թուրք պատուիրակներուն վաղը ներկայացնելիք պայմաններու մասին ոչ մէկ տեղեկութիւն չունինք։ Սակայն համոզուած եմ որ Թուրքերը պիտի կորսնցնենք մեր Եւրոպական տարածքները։»

Սակարկութիւնը պիտի կատարուի երկու խնդիրներու, Թրակիոյ և կղզիներուն վրայ։

Թուրք և Պուլկար սահմանագլուխը, առաջարկուած Պալքանեան պատուիրակներուն կողմէ, այսինքն Ռոսսթոյէն մինչեւ Մարմարա որոշուած սահմանագիծը, հաւանաբար չպիտի ընդունուի. այս կէտին մէջ Թուրքերը կրնան միւսներուն զիջում ընել տալ։ Բայց գալով Էփրէնի քաղաքին, Պուլկարները կ՚ըսեն. «Հաստատութիւն կարելի չէ կնքել եթէ Էփրէնէն չտանանք։»

Մինչև կողմէ Թուրքերը շատ կոչովով կը պնդեն. «Երբէք Էփրէնէ պիտի չտանք հակառակ պարագային պատերազմը կը վերսկսինք։»

Կղզիներու խնդրին գալով Յոյները կ՚ըսեն.

— Այդ կղզիները բոլորը յոյն բնակչութիւն ունին և անոնց մեծ մասը մեր ձեռքին տակ է, հաստատութիւնը անկարելի է եթէ զանոնք չտանանք։

Թուրքերը կը պատասխանեն.

— Երբէք կղզիները չենք տար Յոյներուն։

Բայց այս խնդրին վրայ ալ թերեւս կարելի ըլլայ համաձայնիլ։

Կարգ մը կղզիներ կան որոնք կրնան Յոյներուն յանձնուիլ, անոնք որ Ասիական Թուրքիայէն շատ հեռու են և որոնք Եւրոպական կղզի կը համարուին, մինչդեռ Ասիական Թուրքիոյ մօտ գտնուողները որոնք իրապէս այդ հողամասին ցայտումներն են, կրնան մնալ Թուրքիոյ։

Հիմ ըսեր թէ այդպէս պիտի ըլլայ, միայն կ՚ըսեմ թէ սակարկութիւն մը ընել կարելի է եւ չեմ ըսեր թէ Էփրէնէն Թուրքերուն կամ պուլկարներուն պիտի ըլլայ, միայն կ՚ըսեմ թէ Թրակիոյ խնդրին մէջ Պուլկարները իրենց առաջին առաջարկածէն աւելի հող մը կրնան ձգել Թուրքիոյ։

Բայց ոչ մէկ բանակցութիւն, ոչ մէկ բան կարելի չէ Մակեդոնիոյ խնդրին համար։ Դաշնակից պատուիրակներուն միջև այս մասին կարծիքի պտիկ տարբերութիւն մը անդամ գոյութիւն չունի։

Մակեդոնիա պիտի դարձի Թուրքիոյ պատկանելէ։ Ինքնավարութեան առաջարկը վարկեան մը իսկ պիտի չպնդանեն Թուրքերը։

Թուրք շրջանակները կը թուի թէ կը բաժնեն այս կարծիքը։ Անոնք կ՚ըսեն.

—Մակեդոնիան, ըլլայ մեր գերիշխանութեան տակ ինքնավար, ըլլայ ան, սեփականութիւն դաշնակիցներու, ինչպէս տարբերութիւն կայ երկուքին մէջ։ Ամէն տարի 60 միլիոն ֆրանք կը զոհենք անոր համար և ստիպուած ենք ահագին զինուորական ոյժեր պահել հոն։ Թուրքիա աւելի գոհ պիտի ըլլայ եթէ ազատի անկէ։

Դալով Այվանիոյ, երկու կողմերը դրեթէ համերաշխ են անոր շուրջ, բացի սահմաններու խնդրէն, բայց ասիկա աւելի մեծ տէրութեանց հետ կապ ունի քան թէ Թուրքերուն։

Ուրեմն վաղուան նիստին համար կարելի է դուշակել թէ Թուրք պատուիրակները ամենէն առաջ Մակեդոնիան պիտի զիջին։ բայց այդ զիջումը բաւական չէ ապահովաբար։

Ես հարցուցի.

— Եթէ վաղը Թուրքերուն կատարելիք զիջումը անբաւական թուի ձեզի, պայմանաժամ պիտի տա՞ք անոնց որ ձեր պայմանները ընդունին։

— Անիկա կարելի է, բայց դաշնակիցները այդ մասին խորհրդակցած չեն։ Վաղը դաշնակից պատուիրակութեանց պետերը հաւաքոյթ մը պիտի ունենան։

— Ինչպէս հաւանականութիւն կը տեսնէք։

— Այո՛ եթէ Թուրքերը իրենց անմբռնելի պահանջներուն վրայ պնդեն միւնչաց ձեւով, խղճումը անխնայութիւն է։ Ամէն պարագայի տակ, Պուլկարները այն հաւանականութիւնը նկատի առած են։

Պ. Տանէֆ երէկուան ժողովին մէջ կ՚ըսէր.

— Կը խնդրեմ որ ըսէք թէ ասոնք ձեր վերջին խօսքերն են, եթէ ոչ նոր առաջարկ մը պիտի ընէք մեզի յառաջիկա նիստի մը մէջ։

Անոնք որ պուլկար պատուիրակութեան նախագահին հեռասուութիւնը, նրբութիւնը և գեղեցկաբարոյութիւնը կը հանչնան, ինծի կը բացատրեն թէ Պ. Տանէֆ այդ խօսքով իսկապէս հետեւեալը ըսել կ՚ուզէ.

«Մինչեւ երկուշաբթի ձեզի պայմանաժամ կուտամ. եթէ այն ժամանակ աւելի ընդունելի պայմաններ չառաջարկէք, դուք մեզի պիտի մղէք դէպի խրզումը։»

Հարցուցի թէ պատերազմը պիտի վերսկսի՞ ուրեմն այդ պարագային։

— Բանակցութեանց խղճումը անդարմանելի կէտ մը պիտի չըլլայ, անպատճառ թշնամութիւններու վերսկսումը պիտի չյաջորդէ տոր։ Ինչումը թոյլ պիտի տայ Թուրք կառավարութեան որ ան ջախջախել կարենայ հանրային կարծիքի դիմադրութիւնը և դաշնակիցներուն պայմաններուն աւելի մօտ առաջարկներ ներկայացնէ։

— Բայց Թուրքերը այդ կարծիքէն չեն։ անոնք ձեզմէ աւելի պատերազմասէր են և կ՚ըսեն նոյնիսկ եթէ մենք պարտուինք Զաթալճայի մէջ, պայմանները աւելի վատ պիտի չըլլան քան այսօր։ Պոլիսը մեզի պիտի ձգուի միշտ և մենք մեր երեխերի և պատիւի փրկելու համար այս անգամ մեր դիրադրոյն ձեռը թափելէ վերջ, պիտի մեր դիրադրոյն ձեռը կոխենք ի պիտի կորսնցնենք մեր Եւրոպական տարածքները։»

— Անոնք ուզածնին կրնան ըսել և մտածել։ բայց է վճռակի պիտի չըլլան պատերազմը վերսկսելու և երբեք չպիտի կրնան մեր վրայ յարձակում գործել։

Վաղուան օրը ապահովաբար նշանակելի պիտի ըլլայ։

Լոնտոնի մէջ չկարծուիր որ Մեծ Տէրութիւնները զան միջամտելու ներկայ բոպէին։ Տէրութեանց միջամտութիւնը այն ժամանակ պիտի ըլլայ միայն երբ առաջարկներու և հակառաջարկներու ամբողջութենէն դուրս պիտի գայ որոշ և յատակ խնդիր մը, օրինակ, Էփրէնի կամ կղզիներու խնդիրը, անլուծելի մնացած։

Այս խնդիրներէն մէկուն կամ միւսին համար ակրութիւնները ճնշում ի գործ պիտի դնեն մէկ կամ միւս կողմին վրայ։ Բայց բանակցութեանց ներկայ ընթացքին, միջամտութիւն մը հաւանական չի նկատուիր։

Վաղը Լոնտոն կը ժամանեն Ֆրանսայի Լոնտոնի դեսպան Բօլ Գամպոն և Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյ։ Դերմանիոյ դեսպանը Հինգշաբթի կը ժամանէ։

Բ. ԴՈՒՌԸ ԻՆՉ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ ՂՐԿԵՑ

Պոլիսէն կը հեռագրեն Բարիզի «Ժուռնալին».— Պոլսոյ մէջ դեռ ոչ ոք գիտէ թէ Լոնտոնի օսմ. պատուիրակներուն ինչ հրահանգներ ղրկուեցան վերջին Ժողովին համար. բայց ես կրցայ ստոյգ տեղեկութիւններ առնել այդ մասին։

Թուրքիա վճռած է կատարելապէս վեց Մեծ Պատուիրակներուն յանձնել վերջնականապէս, պատերազմին յարուցած բոլոր խնդիրներու կարգադրութիւնը, Այվանիոյ սահմաններու խնդիրը, Մակեդոնիոյ նոր վարչական կազմակերպութիւնը, ինչպէս նաև Կրէտէի խնդրին լուծումը։ Սակայն զոհ Թուրքիա տէրութեանց պիտի յանձնէ իր սահմաններու խնդիրը բացի Էփրէնէի վիլայէթէն, զոր կ՚ուզէ բացարձակապէս իրեն վերապահել։ Այս մասին օսմ. կառավարութիւնը Պուլկարիոյ առաջարկած է ուղղակի իրեն հետ, դաշնակիցներէն անջատ, բանակցիլ, որոշելու համար թէ Էփրէնէն ի՞նչ պայմաններով պիտի մնայ Թուրքիոյ։

Խնդիրը միայն Սուլթանին Վենայական իրաւունքներուն վրայ չէ, այլ Եւրոպական Թուրքիոյ ամբողջութեանը վրայ, բացի Պուլկարիոյ պահանջելիք զոհաստումներէն։ կը կարծեմ թէ Թուրքիա պիտի ընդունի Էփրէնի ամրութիւնները քանդել ինչպէս նաև թերեւ փոփոխութիւններ ներմուծել Էփրէնի շրջակայ սահմաններուն մասին։

Բանակցութիւններու սկիզբէն Թուրքիա, յայտնի է թէ, անընդունելի մնաց Էփրէնի խնդրին շուրջ, որ կայսրութեան երկրորդ մայրաքաղաքն է և ուր կը գտնուին Սուլթաններու գերեզմանները ու իսլամ ժողովուրդին մեծամասնութիւն մը։

Չեմ գիտեր թէ Պուլկարները և Թուրքերը Էփրէնի խնդրին շուրջ համաձայնեցան արդեօք, բայց Բալչէֆի և Բեամիլ փաշայի ու Նորատունկեան էֆ.ի միջև կատարուած բանակցութիւնները ենթադրել կուտան թէ ստացուած կէս պաշտօնական արդիւնքներուն կատարութիւնները հաւանութիւն պիտի տան։

Կը տեսնուի որ Թուրքիոյ դիրքը համապատասխան է Պ. Բուանքարէի ջատագոված արեւելեան քաղաքականութեան։

ԲՕԼ ԷՐԻՕ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՈՐ ԿԸ ՉԳԶԳՈՒԻ

«Թան» այս վերնագրով գրած է իր խմբագրականը.— Երէկի (Բ.)ի նիստը նոր յետաձգումի մը յանգեցաւ։ Բայց մեկնութեան մը կը կարօտին ա՛յն պայմաններ, որոնց մէջ տեղի ունեցաւ այս յետաձգումը։

Պիտի չծանրանանք Բէյրիա փաշայի այս մասին առաջ բերած պատճառին վրայ։ Կ՚երեւի թէ Կ. Պոլսէն ղրկուած հրահանգները պարունակող հեռագիրը մասամբ չէ լուծուեր։ Հաստակութիւնը ընդհանրապէս չընդունիր այս բացատրութիւնը։ Սակայն կրնայ ըլլալ որ ճիշդ ըլլայ։ Հեռագիրը իր սխալները ունի։ Հեռագիրն ալ նոյնպէս։ Մեծ կարգութեան թեւանշաններուն խումբերը, որոնք բառեր կը ներկայացնեն, և թեւանշանները որոնք խումբեր կը ներկայացնեն, երբեմն իրարու մէջ կը կնճռոտին, իրար կը խառնուին փոխանցումին ատեն, և լուծողները խելքերնին վրայ կուտան և բան մը չեն հասկնար։ Կարելի է որ այս փորձանքը Բէյրիա փաշային հրահանգներուն գլխուն ալ եկած ըլլայ։ Կը յիշենք որ այս տեսակ ձախողութիւն մը պատահած էր Ֆրանսական հեռագիրներուն, Իտալիոյ պատերազմին ժամանակ, Ֆրանսական «Դարթաժ» և իտալական «Մանուպա» շրջանաւերուն խնդրոյն առթիւ։ Այսուհանդերձ, Բէյրիա փաշային եկած հեռագիրը ա՛յն ասոյթեան մութ չէր, որ փաշան կրցաւ քանի մը պարագաներ ցոյց տալ— բնականաբար միտական, այլ սակայն հետաքրքրաշարժ։

Այս պարագաներուն ամենէն անակնկալը սա՛ է թէ Բ. Դուռը կ՚ուզէ ժողովէն անջատել բանակցութիւնը կարդ մը խնդիրներու, զորս Եւրոպական կը կոչէ, և միւսներն ալ Պալքանեան կ՚անուանէ։ Առաջին դասակարգութիւնը կը թողու Մեծ Տէրութեանց, երկրորդը առանց ա՛նոնց։ Մ. Տանէֆ, Մ. Վէսնիչ և իրենց պաշտօնակիցները իրաւամբ պատասխանեցին թէ Լոնտոնի ժողովը դէմ առ դէմ կը բերէր պատերազմիկները և զիրենք միայն, թէ հետեւաբար չէն կրնար ընդունիլ թրքական առաջարկը, առանց բոլորովին խեղաթիւրելու ժողովին նկարագիրը։ Նոյն ինքն ճշմարտութիւն է այս։ Եթէ Թուրքերը այդ փափաքը ունէին, աւելի կանուխ պէտք էր հասկցնէին։ Միւս կողմէ չեն ալ բացատրեր թէ ինչո՞ւ այսօր միայն կը յայտնեն այդ փափաքը։ Վերջապէս բերանին չեն քանար բնաւ այսօր առաջին կէտին վրայ ներկայացող խնդրոյն մասին.— Էփրէնի և Թուրքապուլկար սահմանագլխին խնդիրը։

Հետեւաբար ասոնք ամէնքը լուրջ բաներ չեն, և Թուրքիա— իր հեռագիրները անլուծելի ըլլան թէ ոչ— անդամ մը եւս կը հաստատէ իր պահուրտելու կամքը։ Չենք ըմբռներ թէ ակէզ ի՞նչ կը կարծէ չտիլ, եթէ սակայն ներքին քաղաքականութեան պատճառներով Բեամիլ փաշա չուզեր զոբացնել իր ձեռքը։ Պալքանեան վերջնագիր, բանակցութեանց խզում, նոյն իսկ թշնամութեանց տեղական և ստժամանակեայ վերսկսում, ահա՛ մէկ քանին ա՛յն միջոցներէն զորս կրնան պատկերացնել Թուրքերը։ Մինչեւ հիմա Պալքանեան պետութիւնները, իրենց խոհեմութեամբ և պաղարիւնով, ի դերեւ կը հանեն այս ենթադրական հաշիւը։ Սակայն պէտք է վերջապէս աչքերին բանան քիչ մը։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ ՈՒԷԺԻԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԻՆ ԴԷՄ

Ինչպէս յայտնի է, Թուրքիոյ և Բէյժիին միջև բանակցութիւններ կը կատարուին, Բէյժիի մենաշնորհը նորոգելու և այս պատճառաւ անկէ փոխառութիւն մը կնքելու նպատակաւ։ Բարիզի պուլկար գործակատար Ցրանսոյի արտաքին գործոց նախարարին դիմելով, Ֆրանսական կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրեց այս բանակցութեանց վրայ, յայտարարելով որ Պուլկարիա բնաւ պիտի չընդունի Բէյժիին նոր մենաշնորհը ընդհանուր կերպով։ Ուրիշ խնդիր, եթէ Թուրքիա իր երկրին մնացեալ մասերուն համար միայն կը բանակցի Բէյժիին հետ, ապա թէ ոչ Պուլկարիա իր գրաւած երկիրներուն մէջ այլեւս Բէյժի չի ճանչնար, այսինքն անոր հետ պայմանագրելու, կամ մենաշնորհ ուրու բնաւ նպատակ չունի այլ ինք պիտի չանգործէ ժողովուրդին խիստ օգտակար դարձնելու համար ծխախոտի մշակութիւնը և անոր վաճառականութիւնը։

ԱԼԻՍՏրԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԿՈՒՏԱՆ

«Թան»ի Վիեննայի թղթակիցը կը հեռագրէ.— Թուրքիոյ դեսպան Հիլմի փաշա կիրակի օր արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ խիստ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պերխթոլտ կոմսին հետ։ Այս տեսակցութիւնը կը վերաբերէր Լոնտոնի բանակցութեանց։ Վիեննայի թերթերը կը յայտարարեն թէ Աւստրիա և Ռուսիա կ՚աշխատին մասնաւորապէս համոզել օսմ. կառավարութիւնը տեղի տալ իր հակառակորդներուն պահանջումներուն առջև, արգիլելու համար թշնամութեանց վերսկսումը։

ԱԼՊԱՆԱԿԱՆ ՆՈՐԱԴԻՄՈՒՄ

Պօռնայի մէջ բնակող Ալպանացիները յիշատակագիր մը մատուցին կոմս Պերխթոլտի, Ալպանիոյ համար քաղաքական ազատութիւն պահանջելով, Աւստրիոյ թեւարկութեան տակ։ Նոյն մտքերը զրկուած են նաև արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի։ Արդէն տակաւին այս ալպանական խնդիրն է որ Աւստրիան կը պարտաւորէ շարժման մէջ պահել իր զորքանակները, որովհետեւ Լոնտոնի ժողովի մէջ դեռ ճշդուած չեն սահմանագլուխները և կ՚ըսուի թէ Եւրոպա այս խնդիրը ա՛յն ատեն միայն պիտի լուծէ վերջնականապէս, երբ Աւստրիա ցրուէ իր բանակները։

ՏՈԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍԵՐՊԻՈՅ ՄԷՋ

Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ հաշտութեան բանակցութիւնները յոյս չեն տար յաջողութեան։ Զինուորական իշխանութիւնք կը պատրաստուին եռանդով Թշնամութեանց վերսկսումին, որ ուրախութեամբ կ՚ընդունուի թէ՛ կառավարութենէն, թէ՛ զինուորներէն և թէ հանրային կարծիքէն։ Էփրէնի պարբերաներուն տակ դտնուող Սերպ բանակէն լուրեր հասած են թէ պաշարող բանակները պատրաստեն պատերազմը շարունակելու և և խանդավառութեամբ պիտի ընդունին կուռելու հրամանը։ Սերպ քաղաքական մարդիկը կը յուսան որ Սերպիա նոր բանակ մը հայթայթելով ի նպաստ Պուլկարներուն, կրնայ առիթէն օգուտ քաղել դաշնակիցներու կողմէ գրաւուած հողերէն իրեն իմնալիք բաժինը ստուարացնելու համար։

ԱԻՍՏՐԻԱԿԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ ԵՒ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՆԱԽԱՁԳՈՒՇԻՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Աւստրիա, հակառակ իր հրամցուցած աղուոր խօսքերուն, մինչեւ հիմա իր զօրքանակները կը պահէ պատերազմական վիճակի մէջ։

Եւրոպան կը պարտաւորի մտահոգուիլ, իր դրացիները կը պարտաւորէ խոհեմութեան մղիչներու։

Իտալիա զօրացուցած է իր զօրքանակներէն երկուքը, անոնք որ ճշդի Աւստրիական սահմանագլուխին դէմ առ դէմ կը գտնուին։

Ասկիա սպառնալիք չէ, նախազգուշութիւն է։

Ռուս պատերազմական նախարարին Պերլին այցելութիւնը նպատակ ունի լուսաբանել Գերմանիոյ կառավարութիւնը Ռուս կառավարութեան խաղաղասէր տրամադրութիւններուն վրայ. և որոշումներու հաւանական սահմանին վրայ, զոր Զարը կրնայ պարտաւորել տալ ասկէց մինչեւ տասնրեքինգ օր։ Արդարև դրօշի տակ գտնուած դասակարգին պահանջումը ըստ օրինի չի կրնար երկարաձգուիլ Ռուսական Ցնվ. 14ին անդին, առանց Զարին հրովարտակին։

Եւ սակայն եթէ մինչեւ այդ թուականը Աւստրիական բանակը իր պատրաստութիւնները չցրուէ, Ռուս դասակարգին արձակումը անկարելի կ՚ըլլայ։

Ռուսիա այս կացութենէն մտահոգ է։ Ինք չուզեր որ այդ տեսակ հրովարտակ մը հանուի եթէ սակայն կառավարութիւնը պարտաւորուի այդ հրովարտակը խնդրել Զարէն, կը փափաքի որ ամէն պարագայի մէջ կայսերական Ուքազին հրատարակումը իբրեւ սպառնալիք չերեւնայ Եւրոպայի։ Ռուսիոյ փափաքն է միայն ինքզինքը պահպանել։

Իր դիրքը Դելմանիոյ հակցնելով հանդերձ, Ռուսիա, Վիեննայի եւս դիմում մը ընելով կ՚աշխատի Աւստրիայէն ձեռք բերել զօրաշարժի ցրուում, գոնէ մասնակի, որպէս զի հասկցուի թէ վտանգը անցած է, թէ Ուքազը անգործ է, և թէ իրենց զինուորական ծառայութիւնը լրացնող ռուս դասակարգը կարելի է ցրուել։

Աւստրիա այսօր վաղը պիտի պատասխանէ Ռուսիոյ։ Պատասխանը բնականաբար խիստ քաղաքավարական պիտի ըլլայ։ Բայց չի գիտցուիր թէ իրօք Աւստրիա անկե՞ղծ է։ Եւ բուն խնդիրն ալ այս կէտը գիտնալն է։

ԱՔԷՆԷԷՆ ԻՆՉԵՐ ԿԸ ԳՐԷՆ

Կրէվենայէն կը հեռագրեն թէ Թուրք հրոսպետ Պէքիր աղա, Մակեդոնիայէն վանտուելով իր չանտականութիւնները վերսկսած է Եպիրոսի մէջ իր հրոսակներուն և քանի մը Ռումիներուն գլուխն անցած։ Այս հրոսակները արշաւեցին Զաւկօրա գաւառակը, որ արդէն խիստ ՀԱՍուած էր թուրքերեւ առնաւուտ հրոսակներէ։ Այդ գաւառին մէջ մնացած էին միայն ծերեր և տղաքներ։ Այսպէս ասպատակողներուն գործը դիւրին եղաւ և խըղճմտորէն կատարուեցաւ։ Բոլոր եկեղեցիները ողողուեցան, յեսոյ կրակի տրուեցան, տունները այրուեցան, Տօլիանի անուն քահանան ցիցի վրայ գամեցին, երկու երեւելիները ապտնեցին, բազմաթիւ կիներ և աղջիկներ պղծեցին։ Հարիւրաւոր կիներ, ծերեր և տղաքներ ապաստան կը փնտռեն անտառներուն մէջ, ուր անգթօրէն կը տառապին անօթի և ցուրտ։ Դօրթիւէն ալ կը հեռագրուի թէ Թուրք կանոնաւոր բանակը այրեց Եանեայի լիճին վրայ հատատառած պատմական վանքը, և գիւղերու մէջ անկարներուն յանգուցուած ապատանաբաններն ալ կրակի տուաւ։ Ծ. ԽՄԲ.— Չենք կարծեր որ Աթէնքի գրուռնին պէս ըլլայ Պէքիր աղայի գործը, որովհետեւ Էպուզիայի թերթը անցեալ օր յիշեալին լուսանկարը դրած էր իր թերթին մէջ, գովելով անոր հայրենասիրութիւնը և արիութիւնը Մակեդոնիոյ դաշտերուն վրայ, և այս առթիւ անուանած էր զայն «Թիւր

նակներու մէջ բացարձակապէս կը հերքուի այն լուրը թէ Աւստրիոյ Իտալիոյ հետ բանակցութեան մէջ մտած է Ալպանիոյ սահմանները ճշդելու խնդրոյն մասին և թէ այս բանակցութիւններու աւարտումէն ետքը միայն Լոնտոնի դեսպանաժողովը պիտի զբաղի այս գործով։ Վերոյիշեալ չրջանակներու մէջ կը հաստատուի թէ «բանակցութեանց խնդիր չկայ Աւստրիոյ և Իտալիոյ միջև, որովհետև այս երկու տէրութիւնները Ալպանիոյ վերաբերեալ խնդիրներու մասին կատարելապէս համաձայն են։ Կարծեաց փոխանակութիւն մը կատարուեցաւ Երրեակ Զինակցութեանց պատկանող տէրութիւններու միջև, և հետեւաբար Աւստրիոյ և Իտալիոյ միջև, առկախ բոլոր խնդիրներու մասին։

Նոյնպէս անձիշդ է այն լուրը թէ բանակցութիւններ կատարուած ըլլան Աւստրիոյ և Ռուսիոյ միջև երկու երկիրներու ձեռք առած զինուորական միջոցներու մասին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Բեգերսպուրգ, 2. — Բեղերսպուրգի հեռ. գործակալութիւնը հեռաւորը կ'իմանայ Դարբէժէն. —

«Քանի մը օրէ ի վեր այս քաղաքին հեռագրատուները պաշարուած է ժողովուրդին կողմէ, որ հեռագիրներ կ'ուզէին Թէհրան պահանջելով պախիարներու հեռացումը Թէհրանէն։ Պարսկի կառավարութիւնը ոակայն չի պատասխաներ այս հեռագիրներուն։

Զրոյց կը չրջի թէ 15 հազարէ բաղկացեալ թափառաչրջիկ ցեղեր կը պատրաստուին Թէհրանի վրայ քալելու պախիարները վանելու համար։

«Երէկ ժողովուրդը Թէհրանի ոուս դեսպանատան հեռագիր մը ուղղելով խնդրեցին անկէ որ գործելու կատարեալ ազատութիւն տրուի իրենց Պախիարներու խնդրոյն մասին։

«Պաքուի խանը Թէհրանի գանգիֆին հեռագիր մը ուղղելով յայտնեց թէ համամիտ է Պախիարներու դէմ ապստամբող ցեղապետներուն։

Սոֆիա, 2. — «Տնէվնիկ» կ'իմանայ թէ Պուլկարիա 800 միլիոն ֆր. պիտի պահանջէ իբր պատերազմ. տուգանք։

Սոֆիա, 2. — Լոնտոնի բանակցութիւններուն մասին եկած լուրերը լաւատեսութեամբ ընդունուեցան հոս, և անհաւանական կը նկատեն բոլորովին որ բանակցութիւնները խզուին։

Ա. ԶԳԱՇԻՆ

Ազգ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆԻՍՏԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐԸ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ ՎԱՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՍՏԱՆԱՅ

4Ի ԴԷՄ 28 ՔՈՒԷՆՈՎ ՕՐՄԱՆԵԱՆ Ս. ԱՆՊԱՐՏ

ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ազգ. Ժողովը երէկ իր պատմական նիստերէն մին գումարեց, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին և ատենապետութեամբ Խճճասարեան էֆ.ի։ Ներկայ էին 64 երեսփոխաններ։

Նիստին բացումէն առաջ, բոլոր կուսակցութիւնները առանձին գումարումներ ունեցան նկատի առնելու համար այն գիրը, որով վարչութեան հարցում կուղղուէր Հայաստանի բարենորոգմանց նկատմամբ վարչութեան ձեռք առնելիք միջոցներուն և ուղղութեան մասին։

Նիստը բացուեցաւ ժամը 3ին։ Աշեան գնն., Դեղամ Օնիկ Տէրունեան կը բացակայէին։ Վիճաբանութիւնները փակուած ըլլալով, Օրմանեան Ս.ի մասին Տէրունեան էֆ.ի զրկած մէկ գիրը չկարդացուեցաւ։ Վաւերացուեցաւ Ալբերմէրի նոր երեսփոխան Պետրոս էֆ. Դալֆաեանի ընտրութիւնը։

Կարդացուեցաւ Ներսէս Օհանեանի մէկ գիրը, որ Հասթանէ խանի կառավարութենէն գրաւուելուն մասին տեղեկութիւններ կուզէր վարչութենէն։

Կարդացուեցաւ Հայաստանի եպս.ի մէկ գիրը որով կառավարութեան Հայաստանի բարեկարգութեան մասին վարչութեան ինչ միջոցներ ձեռք առնելը հարցնելով, իբրեւ վիճակին համար տեղեկութիւններ կը խնդրէր։

Ն. Օհանեան յայտնելէ վերջ թէ վարչութիւնը ո և է յանցանք չունի այս խնդրին մէջ, պատմականը ըլլա Հասթանէ խանին գնման պարագաներուն, բաւ թէ կառավարութիւնը ակամ է նոր ձեռնարկներ ընել ազգ. կալուածները գրաւելու համար (ձայներ բարենորոգումներ են)։ Ետի գուլէի, Եաֆայի և Թոբ գաբուի Ս. Նիկողոս եկեղեցւոյն կալուածները, գրաւուելէ վերջ, հիմակ այ այս գրաւեցին։ Տարի մը առաջ փաստաթուղթերը ըսին թէ վճռագիր մը կայ և քիչ առնէն պիտի գրաւուի։ 2 տարի առաջ այս խնդիրը քննելու համար փաստաբանական յանձնաժողովէն զրկուեցաւ։ Էսմէրեան էֆ. իբր յանձնաժողովի անդամ վարչութեան մէջ յայտարարեց թէ եթէ կառավարութիւնը դատ բանայ կը չահուի։ Կառավարութեան պարտքն է իր հայականերուն օրերն ու ծերերը խնամել։ Այս ազգը ոչ ջարդ, և անագին կորուստներ տեսաւ, կառավարութենէն չըսպասեր իր անկեալներուն հարիւրին հարիւր խնամարկութիւնը։ Կառավարութիւնը հարիւրին 20ը կը նայի, իսկ 80ը մեր ազգը։ Փաստաբանական ժողովին ըսածին պէս եթէ ժողովը համամիտ է, ինք 10 աշարհական և 10 եկեղեց. թող զրկէ կառավարութեան ըսելու թէ այս ազգին կալուածները թող ամբողջութեամբ գրաւէ իրատէ մը հանելով։ Մենք կրնանք մեր գլուխը ծռել։ Սակայն այս ազգը իր արտասահմանի կալուածներու գրաւման ժամանակ կրցաւ իր իրաւունքը պաշտպանել և հոս ալ պիտի չվարանի։ Մեր եկեղեցիին դէմ եղած ո և է ձեռնարկի չենք կրնար տալ։

Տ. Երկանեան (վարչութեան կողմէ). — Երեք տարի առաջ այս խնդիրը Գրակէօզեան խնամակալութեան յանձնուած էր։ Խնդիրը Տէր Մովսէսեան, Խալիտ Մօլա և Գալանճեան էֆ.ները քննած և մեզի յայտնած են թէ դատը այնքան վնասակար հանգամանք չունի, և դեռ սկզբնական վիճակի մէջ է, թէեւ խնամակալութիւնը այսօր գիր մը գրելով կըսէ թէ ամէն մէջոց սպառած է։ Մենք պիտի ջանանք վարչական կամ ամէն կերպով այս խնդիրը ազգին նպաստաւոր լուծել ալ։

Ա. Հալաճեան առաջարկեց դատավարութիւնը կասեցնելու համար Ճէյթիւրլիսլամին դիմել։

Վ. Փափազեան (վարչ. կողմէ). — Բիչ առաջ Տ. Մովսէսեան էֆ.ի բան բարեկարգութեան ծրագիրը, որ թերթերու մէջ դրուած էր, մեզ համար երբեք բաւական չեն։ Մեր կողմէ առաջարկուածը սա պիտի ըլլայ որ պահպանեն մեր ազգային ինքնօրինութիւնը, և գոյութիւնը, յարգուին մեր քաղաքական իրաւունքները, և անտեսական զարգացումով յառաջդիմէ ազգը։ Ի վիճակի չենք ասկէ աւելի մանրամասնութիւններ տալու։

Իսկ գալով երաշխաւորութեան, Վարչութիւնը պիտի օգնուի պատմութեան դասերէն, այսինքն ինչ որ երաշխաւորուած են դաշնագիրներով և ընդունուած օսմ. կառավարութեանց կողմէ։ Իսկ ծրագրի մասին աւելի խօսիլը վնասակար կը նկատեմ։

Վարդգէս. — Վարչութիւնը հոս բան թէ ի՞նչ կերպով պիտի չարժի Հայոց Ներկան և ապագան ապահովող այս հարցին մասին։ Տէր Մովսէսեան կ'ուզէ իմանալ վարչութենէն մէն մի քայլը։

Շահրիկեան. — Նա կը խնդրեմ որ սանկ անձնական խօսքերու վերջ տրուի։

Վարդգէս խօսելով Վարչութեան յայտարարութեանց բաւարարութեան վրայ, առաջարկեց վճռանութիւն յայտնել։

Շահրիկեան. — Նախ անչարմար զգուտաւ ներկայ պատմական բոպէի մը միջոցին անձնական վէճեր յարուցանելը, որոնք պատմագրին համար տխուր էջեր կրնան ըլլալ, խօսեցաւ վարչութեան ըլլալիք թեկադրութեանց վրայ, բաւ թէ կառավարութիւնը բոլոնդակ երկրին համար մէկ ծրագիր պատրաստելով չի կրնար գանազան ազգութեանց բաւարարութիւն տալ, քանի որ ամէն տեղ իրեն ուրոյն պայմանները ունի։ Շահրիկեան իր խօսքերը վերջացուց սա բառերով. «մեր կուսակցութիւնը ներկայ պարագաներուն մէջ մէկ կողմ թողած իր քաղաքական հայեացքները կը մտնեայ այս խնդրին, որպէս զի ազգը իբր մէկ սիրտ մէկ հոգի գործէ և ըսուի թէ սանկի պարագաներուն ազգը միաձոյլ դանգուած մը կը ներկայացնէ»։ (Պռա-վօներ)։

Արամեանց համամիտ գտնուեցաւ Շահրիկեանի և ըսաւ թէ երբ կառավարութիւնը իր սխալները խոստովանեցաւ Ապպանիոյ և Մակեդոնիոյ մասին, պէտք է դնէ Հայաստանը բարեկարգել ջանայ։

Գարաեան. — Ես կը խնդրեմ որ այս խնդրոյն վերջ տրուի. մեր վարչութիւնը ինք հաւատք ունի թէ ազգին կարծիքը այն է որ (ինչպէս լուսաւորեալ ազգերունը) առանց բարենորոգմանց գործադրութեան մասին ապահովութիւն առնելու այս խնդիրը չի կարգադրուիր։ Եթէ Հայաստանի մէջ կեանքը ինչքը և պատիւը ապահովուի, տաճկատանի փիկուութիւնը պիտի ըլլայ։

Վեհաբանութեանց փակման առաջարկներ եղան։ Ատենապետը ըսաւ թէ վարչութեան բացատրութիւնները բաւ համարելով պէտք է վճռահութիւն յայտնել։ Տ. Մովսէսեան, օրակարգի անցընել առաջարկեց, քանի որ վարչութիւնը վստահութեան խնդիր կը հանէր։ Խճճասարեան էֆ. պնդեց թէ մինչեւ ցարդ այդպէս եղած է։

Շահրիկեան իրաւունք տալով ատենապետին ըսաւ թէ վայ կը լինի ազգին, երբ ծրագիրներով զբաղի առաջարկեց որ ազգը պատմական մթութեան վրայ կանգնի։ Խճճասարեան ըսաւ թէ եթէ ժողովը բաւարար չնկատէր վարչութեան բացատրութիւնները օրակարգի կանցընէր։ Ալպոյաճեան ըսաւ թէ վստահութեան խնդիր եթէ նոյնութիւն օրակարգի պէտք է անցուի վարչութեան առաջարկը։ Ի վերջոյ Վ. Փափազեան յանուն վարչութեան ըսաւ թէ իրենք հարցումի մը պատասխանեցին, եթէ ազգ. ժողովը բաւարար համարէ այդ ինքնին վստահութիւն է։ Ժողովը միաձայնութեամբ (բացի Տ. Մովսէսեան էֆ.է) վարչութեան տեսակէտերուն և ուղղութեան վստահութիւն յայտնեց։

Ժողովին դռնփակ ըլլալուն, ինչպէս նաեւ քաղին մէջ լրտեսներ և ոստիկաններ դրուելուն մասին հարցումներ եղան դիւանին։

Դիւանը այս մասին ցաւ յայտնելէ վերջ ըսաւ թէ ինք քնա տեղեկութիւն չունի գինուորական առանձկ անարկի միջոցներէն։ Թերեւ դէմ խօսքերէ եաբ, ժողովը անցաւ Օրմանեան Ս.ի խնդրոյն մասին ներկայացուած բանաձեւերու քուէարկութեան։

Երէկուան Ազգ. Ժողովին նշանակալից պարագան կը կազմէր ոչ միայն Դաշնակցական երեսփոխաններուն ձեռնպահութիւնը, այլ նաեւ թէ աշխարհական և թէ եկեղեցական երեսփոխաններէն շատերուն կամ կանխաւ բացակայութիւնը և կամ Օրմանեան անպարտական բանաձեւին քուէարկութենէն առաջ առնել քալելին։ Այնպէս որ հաշիւը չատ պարզ է, պարզ միանգամայն յոյժ նշանակալից։ Ժողովասրահը կը գտնուէին այս կերպով իբրեւ օրմանեանական ՔՈՄԱՆԵՈՒԹ երեսփոխան, որոնց գլխաւորներուն անունները հետաքրքրութեան համար կը դնենք. Քասիմ («Ժամանակ»), Աղարեան, Տքթ. Թորգոմեան, Եղ. Գարակէօզեան, Դ. Տէր Մովսէսեան, Ա. Ալպոյաճեան, Պարգեւ Բարաղեան, Վահան Թէքէեան, Տքթ. Տատուր, Գասպար Նէմցէ, Յակոբ Էսայեան, Լ. Սահակեան, Տ. Զարմայր քհ., Բարսեղ Աւետիսեան, Ներսէս Օհանեան, Թադեոս Արեւեան, Արամ Հալաճեան, Հմայեակ Արամեանց։ Եր. Օտեան, Տ. Բարթող Թադրմեան, Մ. Նաթանեան եւն., եւն.։

Իսկ Նշանակալից է նաեւ Ազգ. Ժողովին Ատենապետ Խճճասարեանի և Ա. Ատենադպիր Պէյազեան էֆ.ի քուէն, որ հակառակ էր ընդունուած բանաձեւին։ Նաև բացակայեցաւ Նախորդ Պատրիարք Դուրեան Ս.։ Տ. Արշարունի Ս. Պատրիարքն ալ չպասեց գնաց։ Եւ երկու արքեպիսկոպոսներուն այս մեկնումին վրայ ոչինչ է աւելցնել մասնաւորապէս միակ ներկայ եպիսկոպոսի մը, Տ. Հմայեակ Ս.ի սա խօսքը. — «ՆԵՐԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆԱՒ։

Այս մանրամասնութիւնները հարկ է արձանագրել «ի գիտութիւն ապագայից»։

ԲԱՆԱՁԵՒԵՐ

«Ժողովս ընդունելով հանդերձ թէ Օրմանեան Ս.ի դէմ եղած ամբաստանութիւններէն «քանի մը կէտեր քննուած» չեն, ինչպէս որ կը մատնանշէ ատենապետց դիւանը, կը բաւականանայ կատարուած քննութեամբ, ի նկատի ունենալով անոր չափն աւելի երկարած ըլլալը։

Եւ որովհետեւ յետ քննութեան հաստատուած է որ.

1.— «Ամբաստանեալը սահմանադրական օրէնքը տատացիօրէն գործադրած չէ և չատ անգամներ դիտակցաբար զանցառութեան դրած է անոր տրամադրութիւնները։

2.— «Լ.ոնէյի վեհաժողովին մօտ կատարուած դիմումը գտնեանդիչ և սփոփարար ազդեցութիւն մը ունէր տաճկահայոց հոգեկան տրամադրութեան վրայ»։ մինչ Օրմանեան Ս.ի նոյն վեհաժողովին քաշած հեռագիրն այդ դիմումը չեզոքացնելու բնոյթ ունէր, և սոյն հեռագիրը քաշուելէն առաջ թէ քաշուելէ եաբը, որ և է ժողովի մը որոշումը կամ հաւանութիւնը առնուած չէր, իսկ հեռագիրը ճնշման ներքեւ տրուած ըլլալու պարագան կը մնայ անստոյգ։

3.— Տէրունեանի ամուսնալուծման խնդրոյն առթիւ, ամբաստանեալին կողմէ արուած ծանօթ թագրիրին «քաղաքականապէս անուանարկիչ արտայայտութիւն»ը ոչ մէկ կերպով չէրնար արդարանալ, և այս մասին ատենապետց դիւանի մեղմացուցիչ «նեթագրութիւններն» ո՛ր և է ստուգութեան վրայ հիմնուած չեն։

Հետեւաբար վերոյիշեալ երեք կէտերու հիման վրայ Ժողովը՝ «յանցաւոր և դատապարտելի» կը նկատէ ամբաստանեալը։

Բայց միւս կողմէ «բաւարար քաւութիւն» համարելով ամբաստանեալին մօտաւորապէս չորսուկէս տարուան կախակայումը, բացարձակ մեկուսացումը և ընտրողութեան ու ընտրելիութեան իրաւունքներէ զրկումը, կը նոր էր բրեն»։

Ա. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

* * *

«Ազգ. Երեսփ. Ժողովը, նախկին պատրիարք Օրմանեան Ս.ի մասին քննիչ յանձնաժողովին և Ատենապետց դիւանին տեղեկագիրները նկատի առնելէ և թերու դէմ խօսածները լսելէ յետոյ, կեղրակացնէ թէ հաստատուած են Օրմանեան Ս.ի պատրիարքութեան չրջանին վերաբերեալ ամբաստանութիւններէն հետեւեալները։

1.— Սահմանադրութիւնը բաւ առ չգործադրելը։

2.— Ըստ կամս անօրինութիւններ ընելը։

3.— Ազգին ցաւերուն հանդէպ անկարկիր գտնուելը, ինչպէս, օրինակի համար 1904ի Սասունի դէպքերն, Աղթամարի վանքին մէջ ապաստանողները դուրս հանելու համար տեղապահին հեռագիր ուղղելը, կամ ինչպէս 1897ին ոստիկանական նախարարին կողմէ հայ բանտարկեալներու երաչխաւոր ըլլալ առաջարկուած ատեն բացէ ի բաց մերժելը։

4.— Լահէյ հեռագիր զրկելը, բան մը որ նոյն իսկ ճնշումի տակ ներելի չի պիտի ըլլար Պատրիարքի մը քանի որ հրաժարելը, այդպիսի քայլէ մը խուսափելու ապահով միջոց մը էր։ Եւ այդ մասին ո և է ճնշում տեղի ունեցած ըլլալը Օրմանեան Ս. չէ կրցած հաստատել։ Բայց ասկէ, Օրմանեան Ս. ստած է քննիչ յանձնաժողովին առջեւ, բռելով թէ այդ հեռագրի մասին Վարչութեան անդամներուն կարծիքը ստացած էր, ինչ որ որոշապէս հերքուեցաւ է իր առեւն վարչութեան անդամներուն կողմէ՝ բացի մէկէն, որ անուշ-ի անհաստատէս վարչութիւն մը ներկայացնելու հանգամանքներ չունի։

5.— Տէրունեանի խնդրոյն մէջ, թէ հայ եկեղեցիի ամուսնալուծման մասին ունեցած օրէնքները բացէ ի բաց ոտնակոխ ընելը և թէ ազգին մէկ անհատին դէմ ստորին ոճով և ստուգապէս պարտութիւնի ենթարկուելու «ժուռնալ» մը գրելը... ինչ որ հաստատ մէկու մը անգամ անները յանցանք պիտի ըլլար, իսկ այդ արարքին համար ազգին կողմէ իրեն արուած դիրքն ու կրնանակ բարձր հանգամանքը չարաչար գործածելը, Պատրիարքի մը համար պարզապէս անորակելի։

Բացի ասոնցմէ, Ազգ. Ժողովը, իբր ակնյայտի իրողութիւններ կը նկատէ՝ քննիչ յանձնաժողովին կողմէ «համաստատուած» ձգուած ամբաստանութիւններէն հետեւեալները։

6.— Ինքզինքը իրենցներով և զանազան անարարոյական անձերով չրջապատելը, և իրենցերուն համար Պատրիարքարանի արժանապատուութիւնը գիտակցօրէն տոքի տակ առնելը այս կարգէն է, պարզապէս ապահովագրական ընկերութեան մը ազդարարութիւնը ընելու կոչուած կուտակ մը, զոր Օրմանեան Ս. իր պատրիարքութեան օրով գրած և բոլոր եկեղեցիներուն մէջ կարդացնել տուած է։

7.— Աթոռէն չլրկուելու համար, ազգին դէմ և գործ դրուած անտեսական ու բարոյական ճնշումներուն դէմ երբէք պէտք եղած ազդեցութիւնով չի բողոքելը և նոյն իսկ այդ խնդիրները ժողովներու քննութեան չենթարկելը, ինչ որ արձանագրութիւններով հաստատուած է։

Ժողովը, այն ժամանակի թիրող քաղաքական վիճակը իբր մեղմացուցիչ պարագայ կ'ընդունի միմիայն առաջին երկու կէտերուն համար։ Իսկ միւս բոլորին համար առանց ո և է մեղմացուցիչ պարագայի, կը դատապարտէ Օրմանեան Ս.ը և կորոշէ զրկել զայն այսուհետեւ ո և է ազգ. վարչական պաշտօն կատարելէ և առանց խնդրոյ առարկայ ընելու իր կրօն. հանգամանքը, որ այս ժողովին չվերաբերիր արդէն։»

ԺԱՌ ՍԱՑԱԳԱԼԵԱՆ

* * *

«Այլի առջեւ ունենալով որ Ժողովուրդէն վտարուած և ազգ. հրեսխխանական ժողովէն վտարումը հաստատուած նախորդ պատրիարք Օրմանեան արք. եպ.ի վերաբերմամբ խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողովը իրական քննութիւն չէ կատարած։

Նկատելով որ ոչ միայն խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողովի տեղեկագրով իսկ մատնանշուած քննութեան թերութիւններու անհրաժեշտութիւնը կայ, այլ եւս ազգ. պատրիարքարանի դիւանատան մէջ եղած պաշտօնական փաստերը անտես են առնուած.

Նկատելով որ այդ անտեսումը ցոյց տալ և յանձնաժողովի պակաս թողած փաստերն ու քննութիւնները լրացնել արդարութեան տարրական պահանջն ըլլալով նաև քան այդ քննութիւններու լրացումը վերջնական վճիռ կայացնելը ամենապատասխանատու արհամարհանքն է ուղղուած արդարութեան և հասարակաց խղճի դէմ.

Ցաւելով որ նախորդ Պատրիարքի խնդիրը տարիներով ձգձգուած և արդարարութեան բաւարարութիւն չէ տրուած, բայց և նկատելով որ պատմական այս բոպէն հրամայողական պարտք կը դնէ ներքին բոլոր պատկառելիներու ու հասարակական խղճի վրայ վճռի ուժիներէ խոյս տալ, որոնց կարգին գերազանցապէս կը պատկանի Օրմանեան Ս.ի հարցը.

Ազգ. Ժողովի Դաշնակցական խումբը՝ հաւատարիմ իղձի և արդարութեան թեկադրած և բոպէի պահանջած պարտականութեանը՝ կը յայտարարէ որ կը թողու մեծամասնութեան վրայ պատասխանատուութիւնը վերջնական վճռի վիճաբանութեան և «չմասնակցիր» վերջնական վճռին քուէարկութեան, խնդրելով ներկայ գրութեան ընթերցումը յանձնը Ժողովին և արձանագրութիւնը։

Ազգ. երեսփոխաններ
Ռ. ՉԱՐԻՒՐԵԱՆ, ՎԱՐԴԷՍ
Ց. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ, Բ. ՉՕՐԵԱՆ
ՏՔ. ՓԱՇԱՑԵԱՆ, Օ, ՉԱՑԵԱՆ

* * *

Ազգ. Ժողովը նախկին Պատրիարք Օրմանեան Մաղաքիա Սրբազանի դէմ եղած ամբաստանութեանց քննիչ յանձնաժողովին տեղեկագիրը աչքի առչեւ ունենալով, լսելէ յետոյ թերու դէմ վիճաբանութիւնները. նկատելով որ Օրմանեան Ս.ի 12 տարուան պատրիարքութեան ժամանակամիջոցը ամփոփուած է գահազուրկ Ապտիլ Համիտ կայսեր իշխանութեան չրջանին մէջ, յորում Թուրքիաբնակ հայութիւնը անհանգիստ արհաւիրքներու և սոսկումի տակ ապրելու դատապարտուած էր, որով Օրմանեան Ս.ի համակերպութիւնը հանդէպ հմմտեան պահանջումներուն կարելի է մեկնել իբր Ազգին վրայ նոր-նոր ադէաներ չբերելու մտադրութիւն մը.

Նկատելով որ տրամաբանական է ընդունիլ թէ Լահէյ իր ուղղած ծանօթ հեռագիրը ըստ ինքեան վնասակար հանգամանք չունի և կրնայ մեկնուիլ իբր այդ կարգի մտադրութեան գործ մը.

Նկատելով թէ այդ հեռագիրը բանաձեւելու և ուղղելու մասին, վարչական որոշում մը կամ արձանագրութիւն մը չկայ տոմարներուն մէջ, ինչ որ առանց ոտանգի կարելի էր.

Նկատելով որ Կարապետ Տէրունեանի խնդիրին մէջ Օրմանեան սրբազան, ինքնակամ (այսինքն առանց կեդր. վարչութեան գիրցնելու) գործած է. յիշեալն ամուսնութեան լուծուած ըլլալը ցոյց տալով կառավարութեան, մինչ ըստ օրինի այսպիսի պարագայ մը տեղի չէր ունեցած և մանաւանդ թաքրիրով մը յիշեալ կարապետ Տէրունեան, իր եղբայրը Օնիկի էֆ. Տէրունեանը և փաստաբան Կար. էֆ. Սէֆէրեանը մատնանիշ ընելով կառավարութեան, մին Եւրոպայի մէջ իբր կառավարութեան դէմ դուռ, իսկ միւսները այդ դաւադրին միջոցներ հայթայթելու համար իբր պետական պաշտօնեաները յանդգնաբար խաբողներ։

Նկատելով որ այդպիսի թագրիր մը գրելու համար ազգին չահեցնելիք ոև է գումար Ցուրայի ստացած վարձքէն տարբերութիւն չի կրնար ունենալ և Ազգը երբէք այդ միջոցով նիւթական չահ չպատեր.

Միւս կողմէ նկատելով որ Օրմանեան Ս. իր պարտականութենէն այն է, չորսուկէս տարիէ ի վեր օրինակելի համակերպութեամբ քաշուած տպրեցաւ և յոյս կայ թէ յառաջիկայի իր կարողութիւնները ի սպաս պիտի դնէ Ազգին ընդհանրական չահերուն։

Բաւ կը համարի այդ ժամանակամիջոցը, իբր քաւութիւն և կ'ամրցնի օրակարգին։

Ե. ՊԷՑԱՉՃԵԱՆ

* * *

Ազգ. Ժողովը, նախկին պատրիարք Օրմանեան Ս.ի դէմ եղած ամբաստանութիւնները, խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողովի և ատենապետց դիւանի տեղեկագիրներուն վրայ թերուդէմ կատարուած վիճաբանութիւնները լսելէ յետոյ.

Նկատելով որ տեղեկագիրներու եզրակացութեանց մէջ հակասահմանադրական արարքներու, հակակարծիք ժողովականները սաստել և հրամայել ուղղուած ոստիկանութեամբ արգիլելու, Սասունի կոտորածին, Աղթամարի ամբակումին Միջագիւղի և Պէչկիմաչի Դերեզմանատուններուն, որ Արմենակ Գարակէօզեանի սպանման վերաբերեալ ամբաստանութիւնները անհիմն նկատուած և ոմանք գնահատելի գտնուած են, ինչ որ ժողովի տեսանին բացատրութիւններով ևս հաստատած է. նկատելով որ Լահէյ քաղուած հեռագրին մասին յանձնաժողովոյ տեղեկագրով ամբաստանեալին վերագրուած ներելի յանցանքը, Ատենապետց դիւանի տեղեկագրին մէջ բացատրութիւններով մերժուած է և ազգին համար կենսական խնդրի մը մէջ, ինչպէս ամէն երեսփոխանի, նոյնպէս այ աւելի իրաւունքով մը, ազգի Պետի մը իր մասնաւոր կարծիքը ունենալու և զայն ի հարկին անկեղծօրէն յայտնելու իրաւունքը անուրանալի է.

Նկատելով որ սոյն քաղաքական կարծիքը, այսօր ևս ամբաստանելի կոչմէ պահուելով կը պնդէ իր տեսակէտին ճշգրտութեան մասին և ամբաստանիչներն ալ չեն պնդեր թէ հակառակ ընթացք մը Ազգ. չահերու աւելի համապատասխան պիտի ըլլար.»

Նկատելով որ Տէրունեանի խնդրի մասին գրուած թագրիրի ծանօթ պարբերութիւնը, թէև յանձնաժողովի մեծամասնութեան կարծիքով դատապարտելի և ատենապետց դիւանի կարծիքով մեղադրելի դատուած է, բայց ամբաստանալի արարքը օրինականապէս կարենալ որոշելու համար, պէտք է քննել թէ ամբաստանելը նոյն արարքին համար ինչպիսի չարժանիք մը ունեցած է, և իր նպատակին և կամ արարքի չարժանիքին օրինական և կամ բարոյական հանգամանքը ինչ է. թէ այս մասին եղած ամբաստանութեան մէջ, Ս.ին մասնաւոր չահին վերաբերող մեղադրանք մը չդրուի մէջտեղ, ինչ որ արարքի մը դատապարտութեան պայմանին չդոյութիւնը կը հաստատէ.

Նկատելով որ ամբաստանելին վերագրուած իբր թէ Պոլսոյ Ռուսական նախորդ դեսպանին ազգ. իրաւանց հակառակ կարծիքներ կամ խորհուրդներ հաղորդուած ըլլալու պարագան փաստացիօրէն հերքուած է ատենապետց դիւանի տեղեկագրին մէջ.

Նկատելով որ ամբաստանութիւններէն մէկ մասը թէեւ հայուական և հնարաւորական խնդրոյ վերաբերուելու համար յանձնաժողովի տեղեկագրին մէջ չէ քննուած, և ինչպէս որ ատենապետց դիւանի տեղեկագրին մէջ ալ ակնարկուած է, սոյն կէտերու մասին տեղեկագիրը պէտք էր իր կարծիքը բերել, սակայն յանձնի ժողովի տրուած բացատրութիւններէն գոյացած բաւարարութեամբ հակցուած է որ սոյն կէտերը չեն կրնար Պատրիարքի մը դատապարտութեան պատճառ ըլլալ.

Ժողովը խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ և իր պատասխանատուութեան բարձրութեան գիտակցութեամբ կ'որոշէ մերժել եղած բոլոր ամբաստանութիւնները և բոլորովին անպատիժ կը կը նկատէ Պոլսոյ նախկին Պատրիարք Օրմանեան Ս.ը, իր մասին եղած հակառահմանադրական և ապօրէն սարքերէն։

Դ. Տ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ Զ. ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆ

Նախ աղմուկներու մէջ քուէարկուեցաւ անուանական քուէով Զօհրապի բանաձեւը որ 18ի դէմ 21 ձայնով մերժուեցաւ, Զօհրապ երկիկ կը բաց տկայէր Նիստէն։ Դասպարեան և Սայապալեան բանաձեւը գրեթէ միաձայնութեամբ մերժուեցան։ Իսկ Դաւիթ տէր Մովսէսեանի բանաձեւը քուէարկուեցաւ 4ի դէմ 28 ձայնով։

Ժողովը վերջացաւ ժամը 6ին։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻ ԶՐՈՅՑՆԵՐԸ

«Այլմտար» դահլիճին հրաժարելովը իթթիհատական դահլիճի մը իշխանութեան գլուխ մասին չլսող զրոյցներուն վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ անկարելի է որ իթթիհատականներէ դահլիճ մը կազմուի, մինչեւ որ իթթիհատական շէֆերը բարձրագոյն ատեանի առջեւ ելելով իրենց յառաջ բերած ողբալի կացութեան մասին հաշիւ չտան։ Թէեւ կը կարծուի որ դահլիճին մէջ մտցուս փոփոխութիւն մը կատարուի, բայց ասիկա մասնակի փոփոխութիւն մը պիտի ըլլայ և հաւանական է որ նոր դահլիճ պիտի կազմուի դարձեալ Բեամիլ փաշայի վարչապետութեամբ։

ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄ ԶԷՇՄԻԷԻ

Կը տեղեկանանք թէ Հելլէն յանձնաժ մը երկու թորփիլանաւերու հետ երեկ առտու մէկուկէս ժամ ռմբակոծման ենթարկած է Զէշմիի նաւահանգիստը և քանի չափ անձերու կորուստին պատճառ եղած է։

ԷՏԻՐՆԷՆ Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԱՐԷՆ Կ'ՍՏԱՆԱՅ

Մեր քաղած մասնաւոր տեղեկութեանց համաձայն Էտիրնէ ամէն օր Զաթալճայի Պուլկար բանակին զրկուած ուսեստէն մաս մը կ'ըստանայ կառախումբը կեցնելով։ Կ'ըսուի թէ Պուլկար կառավարութեան հետ տեղի ունեցած համաձայնութեան մը վրայ է որ ամէն օր Էտիրնէ բաւականաչափ պարէն կ'ըստանայ կառախումբը ռմբակոծելու սպառնալիքով։ Որովհետեւ եթէ Պուլկար զինուորական իշխանութեանց առանց պատճառի պարէն տան Էտիրնէի, Պուլկարիոյ պատերազմի կուսակից գօմիթէն կ'ըսպառնայ յեղափոխութիւն հանել ներկայ կառավարութեան դէմ, ամբաստանելով իբրեւ թուրք շահերու յարող և այս պատճառով ներկայ մեջոցը ստեղծուած է այս խնդիրը յարմար կերպով լուծելու համար։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Լոնտոն 3 Յունվ. — Դեսպանները իրենց երէկուան գումարումէն ի վեր կը յուսան միջամտութիւն մը ի գործ դնել, որ պիտի ապահովէ հաշտութեան բանակցութեանց յաջողութիւնը։ Դեսպանները պատուիրակներուն հետ տեսակցութիւններ ունեցան երէկ և կը յուսացուի թէ այսօր կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին առաջ, անոնք պիտի յաջողին իրենց հետեւեալ երեք փորձերէն մէկուն մէջ. 1. Համոզել Թուրքերուն որ տեղի տայ Էտիրնէի խնդրին շուրջ։ 2. Համոզել դաշնակիցները որ հաշտութիւն կնքեն, միւս խնդիրները կարգադրելով և Էտիրնէի խնդրին վիճաբանութիւնը ուրիշ ժամանակի մը յետաձգելով։ 3. Համոզել երկու կողմերը որ Էտիրնէի խնդրին համար երկու կողմերու արժանապատուութիւնը փրկող լուծում մը ընդունին։

ԱՐԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԱՆՈՐ ՈՐ ԿՐՄՆՑՈՒՑԵՑ Է ԻՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՆՑ ԿՐ ՏՍՐԱԿԻՆ ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ, ես պարտաւոր եմ մեզ մը, որ կը բերէ ուրախութիւն և յոյս։ Ես ունիմ հրաշալի դարման մը անոնց համար որոնց չիղերը բոլորովին քայքայուած են զէր ունակութիւններու հետեւանքով կամ անոնց պարագաներու ազդեցութեան տակ։ Որպէս «ԱՄՐԻԹԱ» դարմանին հնարիչ՝ ես պարտք կը սեպիմ հնարաւորութիւն տալ ամէն մէկ անկարող և չիզային մարդոց փորձել զայն բոլորովին ձրիաբար, և երջանկութիւն անոնց որոնք լռելեայն կը տառապին։

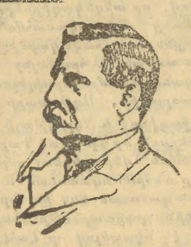

Իմ դարմանս բարիք մը չէ ամէնուն, որովհետեւ ան կը վերականգնէ առողջութիւնը և այժը, բայց մանաւանդ պիտանի է հոն՝ ուր պէտք կայ զորացնելու սեռական գործարանները, դարմանելով ամբողջ ոգային սիմֆէմը։ Ան կ'իրարկուի մեծ յաջողութեամբ հոն ուր անկարողութիւնը երեւան եկած է իրբեւ հետեւանք ողեղից ընպելիներու, ծխախոտի չարաչար գործածութեան, թոյնի ազդեցութիւնի, սեռական չափազանցութիւններու, ինչպէս նաև այնպիսի դէպքերու զոր սովորութիւններու որոնք վնաս կը պատճառեն սեռական կարողութեանը։ Սեռական և ոգային սիմֆէմի վրայ ճնշաւոր ազդեցութիւն գործող զէր ուտելիքներու թուին կը պատկանի նաև ցորենը թէպէ կամ սուրճի չարաչար գործածութիւնը, անունդի պակասութիւնը, և այլն։ Անոնցմէ յառաջացող հետեւանքներ այժմ կանոնաւոր կեանք կը վարեն, բայց լռելեայն կը տառապին պատանեկութեան փափաքներէ, իմ դարմանս շուտով կուտայ այն երջանկութիւնը, որուն կը ձգտին։

«ԱՄՐԻԹԱՆ» պիտանի է ամէն տարիքի մարդոց համար։

«ԱՄՐԻԹԱՆ» ազդեցութիւն է ապաքինման։

Ան ուժ կուտայ սեռական գործարանները, նոր կենսականութեան մը համար։ Այն անհաւատ նշանները, որոնք երբեմն ուշացեալ անկարողութեան հետեւանքով, բոլորովին կ'անհետանան, չի մնար այլեւս անկարողութեան հետեւանքով։ Ով որ ուսումնասիրեցեր մեր ինքնագիր գրքոյկը, կ'ուրախանայ։ Ինչպէս ես պիտի դիմեմ իրեն այն դարմանը որ նորէն այժ և կարողութիւն պիտի պարգեւէ իրեն։ Այդ դարմանին գործածութեան ընդհանուր գումարը 10էն 30 տարի ամէն երիտասարդացած պիտի դառնայ։ Ով որ իրեն դիմէ կրնայ վստահ ըլլալ թէ լիովին քաջալերուած մը պիտի հանդիպի իմ կողմէս։ Գէշագէ է միայն նամակ մը ինդրել, ներփակելով երեք հատ մէկմէկ դանձանոց նամակարդոյմ (փուլ) թղթադրամներ ծախքերու համար։ Ես կը զրկեմ փոքրիկ համար «ԱՄՐԻԹԱ», խնայողով փաթաթուած, այնպէս որ ոչ ոք կրնայ իմանալ թէ ինչ է ձեր ստացածը։ Ինձ ուղարկուած բոլոր նամակներուն պատասխանելու թէպէտ կ'ապահովեմ։

Մի՛ յապաղեր և արագապահանջով մի՛ վերաբերիր դէպի իմ առաջարկս, այլ եւ թաքցիր զայն ուրիշ ոչինչի մը համար։

Բարեկամ կ'ըլլայ։ «Ապրեցէ՛ մի՛ առաջարկը, զրկեցէ՛ ինձի, և կը ստանաք ոչ՝ ինչ որ կը փնտռէիք։»

Հարգանքով։

ԿՕՐԱՇԻՈ ՓԱՐԹԻՐ. Հասցէ. Թիւ 5. Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փողոց թաղ Ն. Գալիս։

ԳԱԲՐԱՄԱՃԵԱՆ

ԳԻՆԵՐՕՊԻԿ ԵՒ ՅՇԵՐԿԵԱՅ ԵՐԿՍԵՌ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԳԱՐԹԱԼ

Եօթնամեայ Իատաի

Հինգերորդ տարեշրջան

Վարժարանս նոր տարեշրջանէն սկսեալ Իատաի վրայ ուած ըլլալով, դասարաններու կազմութեան համար այժմէն արձանագրութիւն արձանագրութիւն բացուած է մայրաքաղաքիս և շրջականներու, ինչպէս նաեւ գաւառացի աշակերտներու համար։ Կրթական ճոխ ծրագրի մը համաձայն մեծ խնամքով կ'ուսանցուին Հայերէն, Թուրքերէն Ֆրանսերէն և Անգլիերէն՝ իրենց իակ սեպհական լեզուով և խօսելու վարժութեամբ (բառաթիք), նոյնպէս գիտութիւնները և ուսմանց անհրաժեշտ բոլոր ճիւղերը, մասնաւորաբար վաճառականութիւն, տոմարակալութիւն, անտեսական և առեւտրական գիտելիք։ Իսկ աղջիկներու համար սաեղնագործութիւն, կար և ձեւագիտութիւն տեսական և գործնական։

Դիւրօթիկները կը վայելեն մայրական խնամք, կանոնաւոր հոգածութիւն և ընտիր սնունդ՝ առողջապահիկ պայմաններով։ Շէնք ընդարձակ, գեղեցկադիր և օդաւէտ ընդարձակ պարտէզով։

Հիմնադիր Տնօրէն
ԳԱՌՆԻԿ ԳԱԲՐԱՄԱՃԵԱՆ

ՏՕՔԹ. Ք. ՃԷՋՎԷՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ։

ԾՆՆԴԱՍԻԷՋԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐՔԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՆԵՐ

Պետական և Ազգ. հիւանդանոցներու մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, երիկամունքի (պէօպրէք), միզամամուշտի բրօնխէքի բորբոքումներ, զէշ դարմանումէ յառաջ եկած ամորձիներու ուռեցքներ, անկարողութիւն, ամուսնութիւն, բրօնխէքի վերաբերեալ բորբոքումներու համար Վիտիի նոր ասնար գործիքով մասած, արգանդի և ձուարաններու ակարութիւններ։

Դաղիականներու համար օրորական դարմանումներու հետ Էոլիխի Սալվարսանի երակային ներարկումները մասնաւոր խնամքով կը կատարէ դեւրամատչելի գնով։

Բացի Վարժարանէն, իր դարմանումին ատակ գտնուած գիւանդներուն թարախի, մզի, խուլի մանրէաբանական քննութիւններ առանց վճարումի։ Բացի կիրակէ, ամէն օր կը գտնուի Պոլիս, Սէնի Բօսթանճի ճատէի թիւ 4, Հայկ Ալալարը դեղարանը։ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐ ՅԻ։

ՏՕՔԹ. Գ. ՍՈՒՐԵԱՆ

Բ. Յիլիկ Ֆրանսական Հիւանդանոցին և Նախկին Տնօրէն-Բժիշկ Ֆրանկախտի հիւանդանոցին

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ֆրանկախտի, սրանց և կանանց ծննդամիկական և վիրաբուժական հիւանդանոցին

ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՋՐԻ

Իր երկար փորձառութեան շնորհիւ կարող է կարճ ժամանակէն բուժել ամենահին ջերմամիզութիւնը (կոմպիլիքէյշ.) ֆրանկախտը, սեմնահոսութիւնը, առնական կարողութիւնը, ի հարկին ելեքտրաբուժութեամբ և Սէրօմի ներարկումով։

Նոյնպէս կանանց արգանդի հիւանդութիւնները, դաշտանի խանգարումները, հոսումները և արանց դժուարամիզութիւնը, բրօնխէթ և միզամանի հիւանդութիւնները և քարերը (աւազախտ) կը բուժէ իր նոր համար գործիքներու միջոցաւ, կակարելով անհրաժեշտ վիրաբուժական գործողութիւնները։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 1-6 (Ը. Ե.) Պաղչէ Գաբու Համիտիյէ-Սէպիլի դէմ Իսթիւճեան դեղարանի վերի յարկը իր մասնաւոր սրահին մէջ։

ՏՕՔԹ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱՅՑԵՐՈՒ

Նախկին Օսմանեան ուսուցչ Օսմ. Բիւրոյ Հոմսոպաթի

Գիտական ուսմանվերջին մեթոդներով կարճ ժամանակի մէջ կը բուժուին ամէն տեսակ ժորթալին, ծննդամիզական և կանանց տեսակը, ջերմամիզութիւն երիս կաթիլներ, միզամանի և այլ հիւանդութիւններ, երիկամունքի՝ սեռանոսութիւնք, անկարողութիւնք, հրազգոփոքութիւնք։ — (ՅՕՏ) ՍԱԼՎԱՐՍԱՆ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻՎ ԵՒ ԱՅԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ մէջտեղ ածուած, խստիր, քրմիական և մանրէաբանական քննութիւն։ Դեղամատակներ է Պոլսոյեան, փոքրամասնէն զէմ Սէ. Նիկոլայ դեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոներ Գալաթա Գաբու, Ն. Գալաթասարայ դեղարանը։

ԿՈՆՏՈՒԿԱՆ ՄՈՏ

ԳՈՒՐԹԱԿԱՆ

Ագ Նէկիրի մեր նոր գործակալն է Յարութիւն Էֆ. Խաչիկեան, որուն ուղարկէ դիմել բոլոր հարցական խնդրոց և մանգամանի բժանարդադրելու համար։

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՕՇՆԵՐՈՒ

Յ. ԹՈՐԳԱՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԷՍԿԻ ԶԱՊԹԻՅԷ, ՔՕ—ՕԲԷՐԱԹԻՎԻ ԴԷՄ

Վաճառատուն, որ 12 տարուան փորձառութեամբը կրցած է չափել յաջոյ ընտերուն համակրութիւնը, կը գտնուի առաջնակարգ ռուսական, ամերիկեան և անգլիական ամէն տեսակ կալոշի ճոխ մթերք մը, անմրցելի գիներով։ Ցոկունութիւնը երաշխաւորուած։ Ամէն կերպ դիւրութիւն յաճախորդաց։ Գաւառներէն յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։ Վաճառում մանրաքանակ և փոքրաքանակ։

ԴԵՂԱՐԱՆ

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԼԻՄԵԱՐԵԱՆ

Բերա, մեծ փողոց Աղա Ճամիի դիմացի կարգը, թիւ 117

Երկար տարիներէ ի վեր ունեցած փորձառութենէս լիապէս համոզուած եմ որ Դեղարան մը կրնայ յաջողիլ այն պարագային՝ երբ ուղղամտութիւն, ճշտապահութիւն և աշխարհի հակողութիւն կը տիրեն ամէն գործառնութեանց մէջ, փութացնելու համար հիւանդին ապաքինումը։

Կը մաղթեմ որ երբեք չհիւանդանք, բայց եթէ երբեք պէտք ունենանք ո և է դեղագրի մը պատրաստութեան, հաճեցէք դիմել մեր նոր Դեղարանը, ուր պիտի գտնէք արուեստին՝ ամենանուրբ պահանջումներու համաձայն դեղերու խրդճամիտ պատրաստութիւն դեղերուն ամենէն ժամանը։

Անձնապէս ալ համոզուելու համար այս ճշմարտութեան, կը բաւէ անգամ մը միայն այցելել դեղարանս։

Մեր գաւառացի հայ աղգակիցներուն դարմանումի համար մասնագէտ առաջնակարգ բժիշկներու պէտք ունեցողներուն ամէն դիւրութիւն։

Քիչ ատենուան մէջ յարգոյ հասարակութեան մօտ գտած ընդունելութենէն քաջալերուած, սկսած եմ «Եւրոպական» կեղծոններէ ուղղակի բերել տալ դեղերու մթերքը։ Թիւն կ'ընծայուի երբ դիմեն մեր դեղարանը։

Զուիցերիական պատուաստի ժամանում չաբաթը 2 անգամ.

Տրամադրելի վկայեալ հիւանդ. դասակոնիներ

ՅՕՏ

Ինքս այսքան չատ ձկան իւղ կը գործածուի ամարիւն և տկարակազմ տղայոց համար։

Որովհետեւ ան իր մէջ կը պարունակէ կազդուրիչ Իոտ գործածաւոր վիճակի մէջ, բայց ամէն ձկան իւղ հաւասար օգուտ չի կրնար ունենալ, անոր ամէնէն լաւագոյնը և թարմը պէտք է փնտռել Հայկ Պլսահիէրտիի դեղարանը, Պահնէ Գաբու Եէնի Բօսթանճի ճատէսի։

ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

«ՄԱՆԶՈՒՄԻ»Ի ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՆՐ. ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«Մանզումէի» անօրէնութիւնը դիւրութիւն մը տալու համար ժողովուրդին «Հանրային Գործակատարութեան ընկերութիւն» անուամբ ընկերութիւն մը կազմած է կարող օրէնգէտ և ձեռնհաս անձնաւորութիւններէ բաղկացած, զոր կ'ստանձնէ թէ Պոլսէն և թէ գաւառներէն յանձնարարուած դատական փոխանորդութիւնները, դատական և վարչական հետապնդումներ, զինուորագրութեան վերաբերեալ գործողութիւններ, թէմերթիւն և կալուածական տուրքերու դեղջումները, դրամական փոխառութեան և առուծախի կալուածական մինոդութիւնները, մենաշնորհի խնդրանքները, վճռաբաւումներու պակասելու մառակտրարութիւնը խիստ դիւրամատչելի վարձով և կատարեալ ազնամտութեամբ։

Դիմել Պաղ Ալի ճատէսի «Մանզումէի խմբագրատան Հանրային Գործակատարութեան Ընկերութեան անօրէն Ե. Թաքալեան էֆ.-ի։

ՏԵՂԱԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Գալաթա, Թաքսիմի Ֆրանսական հիւանդանոցին դէմ, թիւ 9 Վալիսէ Զէյնէլ ճատէսի

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԳԻՒԹ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ նիկոթական հանգիստ ու ցաւոյ Գալաթայի մէջ չբերած ու ամէն հոգեանոյշ միջոցներով մեծ յաջողութեամբ կ'դարմանէ թոքախտութիւնը, պլեւրէ ու բրնխէ ծանրոց, սիրտի խմբոյն ու ականջի, գլխի, ղեղեն, կոկորդի ու քիթի ամէն տեսակ հիւանդութիւններու։ Նամանաւանդ նեղոյ ու ցքի վրայ տեղեւութիւններ, ուստի գոգ անդամներ կը դարմանէ։ Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, մինչեւ գիշեր։ Հասցէ Գալաթա, Նեռաքի ճատէսի, Թաքսիմ Ֆրանսական հիւանդանոցին կից անդիմի արտաքինանոց Ուրբաթ օրերը։ Ես գիշերանոց կ'ելլամ